

DOSSIER BERT

van

PAUL COPPENS

Uitgegeven in eigen beheer van de auteur

OPVOERINGSRECHT VLAANDEREN

Dit werk mag in Vlaanderen slechts opgevoerd worden nadat aan volgende voorwaarden is voldaan :

1. Schriftelijke toelating van :

PAUL COPPENS
Steenstraat, 26/12
9340 Lede
Tel. 053/77.19.51
pcoppens7@gmail.com

2. Toestemming van de auteur voor het aanmaken van de nodige kopieën van dit werk.
3. Dit stuk is aangegeven bij S.A.B.A.M. Betaling van de auteursrechten aan S.A.B.A.M., Aarlenstraat 75-77 te 1040 Brussel.
4. Zonder toestemming van de auteur mag dit werk niet opgevoerd worden onder een andere titel.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes zonder toestemming van de auteurs.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100 % verhoogd.

DOSSIER BERT

PAUL COPPENS

(versie 2012)

PERSONAGES (in volgorde van opkomst)

BERT

JAN PUBLIEK (kan ook door een vrouw gespeeld worden)

DE AANKLAGER (idem)

DE VERDEDIGER (idem)

DEEL I (monoloog)

Speelt Bert alleen.

Hij vertelt zijn verhaal tegen de onderzoeksrechter en in flash-backs zien we een aantal gebeurtenissen uit zijn leven en hoe het zover is kunnen komen. Hij spreekt wel tegen de andere personages, die zijn leven bepalen, maar die zijn weggeknipt. Zo wordt dit eigenlijk een monoloog met dialogen.

De rol van Bert kan best in het plaatselijk dialect gespeeld worden.

DEEL II

Het proces.

We zien een aantal fragmenten uit het proces. Aan elkaar gepraat door 'Jan Publiek'. Ook hier zijn een aantal personages weggelaten. Bert is aanwezig, als beschuldigde, maar hij zegt geen woord meer.

Op het einde wordt aan het publiek gevraagd wat hun mening is.

DECOR

Zetstukken.

Vrij te kiezen volgens de regisseur, de mogelijkheden...

Eerste deel: stoelen, tafel....

Tweede deel: de gerechtszaal – tafels... een stoel voor Jan Publiek – in het midden stoel van de getuigen....

DEEL I

We zien alleen Bert. De andere personages zijn onzichtbaar. De lijn (- - -) is een repliek van dat personage dat we uiteraard niet horen.

Bij de onderzoeksrechter

(Bert wordt binnengebracht door een -onzichtbare- agent. Zijn handboeien worden afgedaan. Bert spreekt tot de agent:)

Merci agent.

Amai, dat spande nogal.

(tot de onderzoeksrechter)

Meneer den onderzoeksrechter, z'hebben mij uit mijn cel gehaald.

G'hadt mij vandoen, zeiden ze. Is dat waar?

(- - -)

Wablieft?! Opnieuw?! Moet ik alles opnieuw vertellen?!

Maar allee, meneer den onderzoeksrechter, 'k heb gisteravond toch alles al gezegd. 'k Heb toch bekend.

En nu terug?

(zucht)

(- - -)

Hein? Da'k mag gaan zitten?

(Bekijkt de stoel eens, zucht)

Alleen vooruit dan.

(gaat zitten, kijkt de 'onderzoeksrechter' aan)

(- - -)

Mijn klak?

(- - -)

Ah ja, da's just, da's onbeleefd...

(neemt zijn klak van zijn hoofd, kijkt rond waar hij ze kwijt kan, heeft dan een idee)

'k Zal ze onder mijn gat leggen.

(Legt de klak onder zich op de stoel)

Voilà.

(- - -)

Watte? Mijne naam?!

Maar allee, meneer den onderzoeksrechter, da's nu toch voor te lachen zeker!

G'hebt mijne naam gisteren wel al twintig keren vernoemd.

(- - -)

Ah, nu is 't allemaal...

(zegt het overdreven gewichtig)

...officieel.

(Korte stilte. Bert fronsst zijn wenkbrauwen, denkt even na, dan:)

Dan was 't gisteren om te lachen.

(- - -)

Maar nee, 'k pak-ik dat niet te licht op, meneer den onderzoeksrechter, ge moet gij u niet kwaad maken.

(- - -)

Ja, 't is goed... 't is goed.

Dus: mijne naam. Officieel, ja... officieel...

(zet zich wat beter op zijn stoel, schikt zijn kraag even, om iets officieels gewichtigs mee te delen, traag, heel ernstig:)

Albert De Soomer.

Geboren in Smissegem den 22sten augustus van het jaar ons Heeren... ah voilà, ge zegt het zelf, in dat jaar, ja.

(Staat op, toont met vinger naar het 'papier op bureau')

En pas op, pas op, pas op...

De Soomer met twee o's en met een ssss *(spreek uit: ssseu)* ... en niét met een zét....

(schalks)

Ge waart weeral mis hé. Gisteren ook al.

(Gaat terug zitten)

Maar ik moet er wel bijzeggen, meneer den onderzoeksrechter, dat iedereen mij Bert noemde. Bert van 't Katteveld.

En weet ge wat ze ook nog tegen mij zeiden?

De zot van 't Katteveld.

(Toont met zijn vinger)

Jaja, schrijft dat maar op. Als ge dan toch alles wilt weten.

De zot van 't Katteveld, ja.

(Zet zich weer schrap)

Bon, laat ons dan nu beginnen met 't begin.

Gisteren om apeuprès 10 uur 's avonds...

(stopt, de onderzoeksrechter onderbreekt hem)

(- - -)

(verwonderd:)

Hoe, dat niet? Maar 't is toch dan dat 't gebeurd is? Gisteravond.

Is dàt 't begin dan niet?

(- - -)

Dus, als ik het goed versta... dan moet ik beginnen vertellen vanals ik Suzanneke leren kennen heb.

(- - -)

Allee vooruit dan... Suzanneke...

'k Heb Suzanneke leren kennen...

(wordt onderbroken)

(- - -)

(erg verveeld, met nadruk:)

Suzanne Verschueren.

(Staat op)

En pas op, pas op, pas op...

(toont terug met vinger naar 'papier op bureau')

Verschueren mee U en E.... *(uitgesproken met doffe klank)*

En Suzanne ook met een SSSS en niet met een ZZZèt...

Alleen een klein Zèkken 't halven in. Verstaat ge? SSSSuZZZanneken....

(- - -)

Hare geboortedatum?

Pff, ja man, nu vraagt ge me daar iets.
 'k Heb-ik hare verjaardag nooit niet geweten.
 Ze moet zij iets van een 10 jaar zijn dan ik, denk ik.
 In ons trouwboekse kunt ge dat allemaal vinden. Dat ligt thuis.
(Realiseert zich dan)
 Ah neen, 'k zou liegen. Z'heeft zij ons boekse meegepakt.
(Gaat weer zitten)
 Dus... suzanneken...
 Ik heb Suzanneken leren kennen met de kermis. Katteveldkermis.
 En ieder jaar mee de kermis stond er op de Fikken zijne meers een tent.
 En daar speelde een discobar.
 Ja, en ge weet hoe dat gaat hé, meneer den onderzoeksrechter...
 Ge danst en ge zwanst al ne keer mee mekander en 'k had-ik
 Suzanneken ook al een paar keer goed dicht tegen mijn gilé getrokken...
 en... allee...
 Mee n' anderen was 't in de sacoché.
 Zeg... euh... meneer dan onderzoeksrechter,
 moet ik u ook vertellen wanneer wij voor den eerste keer... ge weet wel...?
(doet teken met duim tussen wijs- en middenvinger)
 Maar ge moogt gij dat weten, zenne, meneer den onderzoeksrechter, ge
 zijt gij toch oud genoeg.
*(houdt zich schuin, dichter naar de 'onderzoeksrechter' toe, kijkt
 eens of de 'agent' niet meeluistert, fluistertoon)*
 't Was bij haar thuis. Op de boerderij.
 Maar we verkeerden toen wel bijna twee jaar... ah ja, dat wel...
(nog nagenietend)
 't Was in de stal. Op 't schelf. In 't hooi.
 Maar dat kriebelde nogal zenne, dat kunt ge wel peinsen, in dat hooi...
 dat kriebelde nogal.
 Zeg, had haar vader toen just moeten in de stal komen.
 Oei, mijne jongen! Hij heeft zo ne keer mee een riek achter mij gezeten.
 Maar allee, om het nu kort te houden: onze verkering is redelijk goed
 verlopen.
 Allee, wanneer was dat nu weeral?
(Denkt na)
 Dedju, 'k heb het altijd geweten zenne.
 't Was op ne zaterdag... jà, ne zaterdag.
 En 't regende. Ja, 't was in de zomer ziede.
 Regenen dat het deed. Wat zeg ik? Regenen? Stròntregen, dèt deed
 het.
 Ja, en 't schijnt, meneer den onderzoeksrechter, als ge trouwt en 't
 regent... 't schijnt dat dat ongeluk brengt.
 Awel, ge ziet het nu. 'k Zit-ik hier.
(Denkt weer na)
 Allee, welke datum was dat nu weer?
 'k Zou 't duzend keren zeggen. 't Ligt op 't puntje van mijn tong.
 Dju, ik kan er niet opkomen.
 Enfin, 't zal mij wel te binnen schieten.
 Maar wat ik wèl nog weet, meneer den onderzoeksrechter, dat is den dag
 da'k haar gevraagd heb om mee mij te trouwen.

'k Zal u dat ne keer vertellen, zie. Als ge dan toch alles wilt weten.
 Dat was op nen donderdag.
 En Suzanneken ging mij opwachten aan 't Boskapelleken. Daar staat er zo'n bank.
 Ze had wat kommissiekes moeten doen, en daar ging z' op mij wachten.
 En ik zei in mijn eigen: "Dedju, nu ga ik het haar toch vragen".
 Maar ja, meneer den onderzoeksrechter, ge moet mij zo'n beetje kennen...
 'k Heb-ik wel een grote muil, maar haar dat zo op de man af vragen om te trouwen, dat durfde ik toch niet zo goed.
 En daarom, om dat zo een beetje in te kleden, had ik haar bloemen gekocht. Dat had ik van z'n leven nog niet gedaan. Maar dienen dag had ik haar nen helen groten boucquet bloemen gekocht...
 Zo ne wreed groten boucquet bloemen.
(Bert staat op. Zet zijn klak op.
Tijdens de volgende handelingen is Bert voor zichzelf aan het oefenen hoe hij Suzanneke ten huwelijk zal vragen.)
 Suzanneke, ik wil mee u trouwen.
 Suzanneke, ik wil mee u trouwen.
 Ziede gij dat zitten da'k mee u trouw?
 Zeg ja, en ik ben uwe man.
 Suzanneke, ik wil mee u trouwen, zo rap als 't kan.
(Zet stoel bij andere stoel, zodat de bank gevormd wordt.
Gaat naar de andere kant om zijn jas aan te trekken.
Gaat nog eens voor 'de spiegel' staan, zet zijn klak af en legt zijn haar goed.
Neemt ruiker bloemen.
Stopt met oefenen)

Aan 't boskapelleke.

(Bert komt naar de bank toe.)
 Ah mijn klein bieke, zit ge hier al lang? Ja, dat weet ge al langer als vandaag dat ik nooit op tijd kankomen.
(Bert toont 'Suzanneke' nu de ruiker bloemen)
 Maar zie ne keer wat ne schonen boucquet bloemen! Schoon hé!
 Zeg, nu mag ik toch nevens u komen zitten zeker?
 (- - -)
 Ah, dat peins ik.
(Gaat op de bank zitten, naast 'Suzanneke')
 Hier zie, en legt die bloemen schonekes op uwe schoot.
(Legt de bloemen voorzichtig naast zich op de bank)
 En zijt er voorzichtig mee, want die hebben mij nogal een centske gekost zenne.
 Neenee, ge moet niet weten hoeveel. 't Is u gegund. Maar ze zijn wel duur.
 Zeg, nu krijg ik toch een bees zeker?

(- - -)

Ah ja.

(Zet mond op een toot, doet zijn ogen dicht, houdt zijn hoofd wat voorover, doet zijn ogen open kijkt naar de grote klep van zijn pet, lacht even gegeneerd en draait dan zijn pet opzij zodat die klep niet meer in de weg staat. Geeft dan een lange kus met gegrom en een flinke smak. Draait zich dan naar de andere kant, is in de zevende hemel. Ziet duidelijk sterretjes)

Hmmmm! Da's geen bees, da's een hele tros!

(Herstelt zich dan. Zet zijn pet weer goed. Legt zijn arm om 'de schouder van Suzanneke')

Euh... Suzanneken... ik zou u iets heel belangrijks willen vragen. hebt ge al ne keer gepeinsd op... euh...

Suzanneken...

Laat ons nu ne keer doen zoals de getrouwde mensen.

Verstaat ge? Zoals de getrouwde mensen.

(- - -)

Nee, 'k wil niet zeggen: ruzie maken.

'k Wil zeggen...

(aarzelt verlegen, schept dan moed)

Allee, 'k zal 't maar zeggen... 'k Zal 't maar vragen...

Suzanneken...

(aarzelend)

Zoudt gij mee mij...

En... ik mee u...

En... wij mee mekander...

(dan plots vlug in één adem, terwijl hij zich ietwat wegdraait)

Zoudt gij mee mij willen trouwen, allee kom.

(Neemt onmiddellijk de ruiker)

Schoon bloemen hé! En goed rieken dat ze doen!

(- - -)

(kijkt verbaasd, met grote ogen)

Jà?! Is't echt?!

(Legt de bloemen weer neer naast hem op de bank)

Gij wilt écht mee mij trouwen!

(Springt recht)

Godverdomme, zeg dat 't niet waar is!

(Herpakt zich ogenblikkelijk)

Ik bedoel: zeg dat 't wèl waar is! Dat ge 't meent! Dat ge écht mee mij wil trouwen!

Awel, Suzanneken, 'k ben effenaf blij dat 't er uit is.

Ja, ziet ge, ik durfde het u eerst niet goed te vragen.

'k Peinsde dat ge kwaad zoudt geworden zijn. Dat ge 't nog veel te vroeg zoudt gevonden hebben.

Nog geen twee jaar bijeen, wat peinst gij wel.

(- - -)

Wat zegt ge? Gij zit er al een heel jaar op te wachten?!

(Draait zich weg van 'Suzanneke')

Kust nu mijn...

(kijkt eensklaps weer naar de bank)

Schoon bloemen hé!

(Komt weer op zijn plaats, naast 'Suzanneke' op de bank zitten, vol enthousiasme en vuur)

Suzanneken, ge zult kontent van mij zijn, zenne. Dat beloof ik u!

Ik zal nen hele goeie man zijn.

En gij zult niet moeten werken! Gij zult gene klop moeten doen.

Ik zal alles doen! ALLES!

(Bedenkt dan)

Alleen, de kinderen kopen, dat moet gij doen...

(Dromerig, vol ijver, snel)

En we zullen in 't begin een klein huizeke huren.

En ik zal hard werken en veel overuren kloppen. Dan verdienen we veel.

En we zullen sparen.

Ja, in 't begin zullen w'het nog wat profijtig aan doen.

En als we genoeg gespaard hebben, zullen we ons eigen huizeken kunnen kopen.

Een schoon doeningsken mee nen groten hof.

Mee groensel en patatten.

En 'k peins da'k zal duiven houden.

Maar dat weet ik nog niet.

Als ge dat niet gaarne hebt, dan zal ik gaan vissen.

(Korte stilte. Kijkt nu 'Suzanneke' verliefd aan, met een brede gelukzalige glimlach)

Oh Suzanneken...

mijn bieken...

mijn zoeteken...

mijn zeepeerdeken...

Ik zie u gaarne.

Ik zie u ineens nòg zo gaarne.

Kom hier da'k u pak!

(Grijpt naar 'Suzanneke', wil haar opnieuw kussen, maar stopt eensklaps. Trekt een heel ernstig gezicht. Laat 'Suzanneke' dan los. Plots bezorgd.)

Ai godverdomme!

Nu peins ik op iets.

(Staat op, steekt zijn handen in zijn broekzakken, kijkt 'Suzanneken' aan)

Nu moet ik dat eigenlijk ook aan uw vader vragen.

Wat zou hij zeggen?

Hij kan nu weer mee een riek achter mij zitten.

En aan uw moeder...

Zeg, maar dan moet ik eigenlijk iets meedoen voor uw moeder. Want da's de gewoonte als ge om d'hand van de dochter komt vragen.

Maar 'k heb-ik gene rotte bal meer op zak.

'k Heb al mijn geld aan die stomme bloemen uitgegeven.

(- - -)

Jamaar, ze zijn u gegund zenne, mijn klein bieken.

Da's een kadoken. Zo maar. Omda'k u gaarne zie.

(Bedenkt eensklaps)

Zeg, nondedju! Weet ge wa'k kan doen?!

Ik zal die bloemen aan uw moeder geven.
 Is't goed?
 En 'k zal voor u dan ne keer andere kopen.
 Maar dan wel niet meer zulke dure. Wat goedkoper.
 Allee kom, we zijn weg.
 Of wete wat? Gaat gij maar al naar huis.
 Binnen een kwartierke kom ik ook mee deze bloemen voor uw moeder.
 Ik ga eerst thuis oefenen hoe ik het moet vragen zonder te stotteren.
(Stuurt Suzanneke weg.
Gaat naar huis.
Komt thuis.
Begint al meteen te oefenen.)
 Meneer en madam, mag ik met uw dochter trouwen?
(Bloemen weg achter paneel. Doet ondertussen zijn vest uit.
Neemt de stoel. Zet die als stoel bij de onderzoeksrechter.
Ondertussen :)
 Madam, gaat efkes zitten, dat ge niet omver valt.
(reikt haar de ingebeelde bloemen aan)
 Alstublieft, madam, die zijn voor u.
 Mag ik mee uw dochter trouwen?
 Zeg ja, anders zal ze nooit van 't straat geraken.
(gaat zitten.
(Vertelt verder zijn verhaal tot de onderzoeksrechter)

Bij de onderzoeksrechter

En wij zijn dan getrouwd, meneer den onderzoeksrechter.
 In de strontregen.
 Maar van dat ongeluk was er in 't begin niet veel te zien.
 Nee, ter contrare!
 Er was geeneen koppel die 't zo goed mee mekander kon stellen dan ik en haar.
 Den Bert mee zijn Suzanneken.
 Ja, 'k hoor het de mensen nog altijd zeggen:
 "Den Bert heeft het toch goed getroffen".
 En andersom ook:
 "Suzanneken heeft toch nen brave man gevonden".
 Want echt waar, meneer den onderzoeksrechter, misschien gelooft ge me niet, maar ik was echt nen brave mens.
 'k Wil hier niet op mijn eigen stoefen. "Eigen lof stinkt", zeggen z'altijd, en dat is waar.
 Maar ik mag dat zeggen, meneer den onderzoeksrechter, ik was echt ne goeie gast.
 Ik zou geen vlieg kwaad gedaan hebben.
 Nu ook niet.
 Ze mogen alleen niet op mijn tenen trappen...
(stopt, korte stilte, ietwat gelaten nu)
 En... en dat hebben ze gedaan...
(een stilte)

(- - -)

Jajajaja, we zijn op 't Katteveld gebleven. Jajaja.

We hebben er een huizeke g'huurd.

Ja, eerst wou haar moeder toch nog dat we daar zouden inwonen.

Maar dat was niks voor dezen.

't Schijnt dat daar altijd ambras van voort komt als ge bij uw schoonouders gaat inwonen.

Ah, gij zijt gij heel zekers ook niet bij uw schoonmeken gaan inwonen, hé meneer den onderzoeksrechter.

Nee, 'k wou mee mijn Suzanneke alleen zijn.

En we hadden wij dat heel goed tesamen.

Alleen...

Eén ding zat ons niet mee.

En dat was dat we in 't begin aan geen kinderen konden geraken.

Ook al deden we nog zo ons best, Suzanneken geraakte maar niet in verwachting.

En ge weet hoe dat gaat hé, meneer den onderzoeksrechter.

Dan lachen ze mee u.

Ze zeiden da'k niks kon. En da'k een zavelbusse had. Nen afhanger.

En dàt, meneer den onderzoeksrechter, dat deed mij toch wel een beetje zeer.

Want, echt waar, ik wou zo rap mogelijk een kind.

Maar allee... Op den duur is 't er dan toch van gekomen.

Negen jaar hebben w' er moeten op wachten. Negen jaar!

Dienen ooievaar was heel zekers elke keer verloren gevlogen hé.

(Plots somber, gekweld, geprikkeld)

Maar meneer den onderzoeksrechter, wat de geburen daar tijdens de ondervraging verteld hebben... da's niet waar!

Da's bijlange niet waar!

Ik was-ik géne dronkaard!

Dat zijn dikke leugens! Dat mogen ze niet zeggen!

En 'k heb-ik Suzanneken van z'n leven niet afgeslagen. En zeker niet toen z'in verwachting was.

Dat mogen ze niet zeggen!

En daar kan ik niet tegen!

Ja... éne keer ben ik zat geweest in dienen tijd. Ene keer.

Da's nu toch niet veel hé, meneer den onderzoeksrechter.

Ene keer.

Hoe dikwijls zijt gij al zat geweest, hé?

Zie... 'k ga u dat vertellen hoe dat gekomen is.

Dat was mee de Prosper.

En Prosper had mij gevraagd of ik hem wou helpen mee nieuwe pannen op zijn dak te leggen.

En 'k heb-ik de Prosper geholpen.

Den Bert deed alles wat z'hem vroegen, nietwaar.

En als 't werk gedaan was, heeft Prosper mij getrakteerd in 't café "'t Konijnekot", bij Tinneken.

En ge weet hoe dat gaat hé meneer den onderzoeksrechter.

Ge staat daar aan den toog...

...en van één komen er twee en dan drie... enzovoort enzovoort...

En mee n'anderen hebt gij een stuk in uw voeten zonder dat g'het weet.

(Moet nu lachen)

Zie, als ik daaraan denk... nondedju...

Awel, echt waar, daar moest gij bij geweest zijn, meneer den onderzoeksrechter.

Maar mijne jongen!

Wij zijn effenaf naar huis gewàggeld.

Een stuk in ons kloten dat w'hadden!

Een stuk in ons kloten!

(Staat op. Zet klak op. Zingt een liedje. Plaatst de stoel cour tafel. Trekt jas aan)

(Zingend gaat hij naar de andere kant, gaat over in dronken zingen.)

Op straat.

(Bert waggelt ladderzat over de scène. Zingt:)

(stopt, keert zich om, kijkt naar 'Prosper', komt bij hem, slaat zijn hand op diens 'schouder', praat met een 'dubbele tong')

Prosper jong, 'k geloof da'k stillekesaan een stuk in mijn gilé begin te krijgen.

Zie, da'k nu nog één pintje moest drinken, 'k ben er helegàns vantussen.

(Waggelt weer, kijkt naar 'Prosper')

Voor u kan 't geen kwaad hé. Uw Marieken zal niks zeggen.

Want zij is dat gewoon. Gij zijt alle weken zo.

Gij hebt een ab... abonnement in 't Konijnekot.

Maar bij mij is 't wat anders zenne.

Want... zie, of ge mij nu gelooft of niet...

Maar vanals da'k-ik getrouwd ben is 't dees mijnen éérste keer da'k blijf hangen.

Den éérste keer!

'k Heb toch precies wat genoeg.

Nog een chance dat 't maar just op 't nipperke is.

'k Zal 't misschien nog kunnen wegsteken.

Als ze mijnen asem maar niet geriekt.

(Kijkt naar het flesje bier in zijn handen)

'k Zal-ik dit laatste fleske niet meer uitdrinken zeker?

(Kijkt naar 'Prosper')

Hé? Wat peinst ge?

'k Zal 't weg smijten. Een verstervingsken.

(Wil het flesje weggooien, aarzelt, kijkt nog eens naar de inhoud ervan, kijkt vervolgens nog eens naar Prosper en drinkt het dan toch maar volledig uit. Dan pas gooit hij het flesje weg aan de zijkant)

Voilà... àl wèg!

(Kordaat)

En ik kom van z'n leven aan geen bier niet meer aan.

(Een stilte, staat te waggelen, voegt er dan toch maar aan toe)

Vandaag toch niet meer.

(Komt weer tot bij 'Prosper', legt zijn hand op diens 'schouder')

Zeg Prosper...

(waggelt)

Blijft staan, Prosper jong, blijft staan.

Ik moet u iets vragen...

Gij hebt daar ondervinding van.

Als ik nu thuis kom, dan zal 't beste zeker zijn, da'k-ik zo een beetje plezant doe? Hé?

Want de vrouwen hebben dat niet gaarne, dat hunne man mee een stuk in zijn gilé thuis komt en dat hij koleirig is?

Hé? Z'hebben dat niet graag hé?

(- - -)

Nee-e, ge moet gene schrik hebben, den boel zal ik ook niet in stukken slaan.

(Voegt er kleintjes aan toe)

Anders moet ik dat morgen allemaal repareren hé jong.

(Kijkt weer op naar 'Prosper')

Hé? Is 't dan goed? 'k Zal de plezanten uithangen.

(Denkt aan iets)

Ah ja... 't is waar... hier... 'k heb haar iets meegebracht.

(Diept uit zijn zak een stuk chocolade op)

Zie ne keer... Een stuk chocolat.

Nu zal ze toch niet kwaad zijn hé?

Hé? Wat peinst ge daarvan?

Hé Prosper? Da's toch ne slimmen truuk van mij hé?

Een stuk chocolat begot.

Ge moet er maar opkomen hé.

Hela, da's nogal een koppeken da'k-ik heb hé!

(Korte stilte, denkt na, dan wat gelaten)

Maar... euh... d'er is één ding spijtig hé Prosper...

Ze mag gene chocolat.

(Bekijkt beteuterd het stuk chocolade)

En ik kan-ik dat nu toch niet zélf opeten hé.

't Is mee advokaat. Zie da'k zat word.

(Stopt stuk chocolade in zijn zak)

Allee Prosper, we zijn er mee weg, jong.

(Zwaait met zijn arm)

De complimenten aan uw Marieke!

(Dan kleintjes, duidelijk niet gerust)

'k Zal-ik ze aan mij Suzanneken doen.

(Bert waggelt naar de andere kant van de scène, zingt nog iets onverstaanbaars.)

Thuis.

(Tot zichzelf)

Ssst... stillekes jong... stillekes... en de plezanten uithangen.

(Bert komt naast de tafel staan)

(Roept nogal luid)

Suzanneken!

(Schrikt zelf van zijn luide stem)

Ssst begot... veel stiller, jong. Veel stiller.

(Veel stiller, overdreven lief)

Suzanneken... joehoe... ik ben ben hier hé...

Awel ikke! Den dezen hier. Ge kent hem toch.

Bèireken!

(Voegt er aan toe:)

Hij heeft een stuk in zijn stèireken.

(Realiseert het zich onmiddellijk, berispt zichzelf)

Ssst begot!

(Tot zichzelf)

De plezanten uithangen...

(kijkt naar de andere kant)

Suzanneken, waar zijt ge?

Ge mankeert toch niks?

Ge zijt mee uwen dikken buik toch nergens niet tegen gelopen?

(Moet lachen)

Suzanneken... da's een goei hé...

Hebt ge 't g'hoord? Ik ben plezant hé!

Zijt ge in de keuken, Suzanneken...

Mijn klein koloradokeverken?

(neemt bord achter paneel)

Merci...

Awel, is dat nu mijn eten?

(- - -)

Is dat nu echt mijn eten?

Een bord mee niksen op?

(Lachend)

Haha, maar da's ook plezant hé.

Gij zijt toch een wreed geval zenne.

(Gaaf zitten, zet het bord voor zich, bekijkt het)

Als ik dat allemaal zal op hebben.

Suzanneken, Prosper is content!

Zijn pannen liggen d'er allemaal op.

En ze ligger er goed op;

Helegans van boven.

Ah ja, want beneden dat ging niet.

Want zijn dak is vanboven!

Hebt ge g'hoord, Suzanneken, ik ben plezant hé!

Zijn dak vanboven. Ge moet er maar opkomen!

Zeg hé! Zeg hé! Hé zeg!

Lacht u niet kreupel hé!

(Korte stilte. Bert kijkt richting keuken)

Ge zijt toch niet kwaad zeker?

Peinst gij misschien da'k-ik een stuk in mijn kloten heb?

Allee kom hé zeg!

En daarbij, 'k zal u ne keer iets zeggen:
't Is beter een stuk in uw kloten dan uw kloten in stukken.
(Moet hevig lachen)
Haha, da's een goei hé!
Ik ben toch plezant hé zeg!
En ik ken nog zo één:
't Is beter een gat in uw kous dan een kous in uw gat!
(Lacht luid)
Da's ook een goei hé Suzanneken!
Ik ben toch plezant hé!
Zeg... euh... van gat gesproken..
'k Heb u een stuk chocolat meegebracht.
(Bert neemt de reep chocolade uit zijn zak)
Maar gij moogt dat niet zeker.
En ik moet dat ook niet hebben.
Maar 't is voor mijne kleinen.
Ge kunt het nog wat in de kast leggen.
Nog een maand of twee.
(Bekijkt de reep chocolade die nu duidelijk al gedeeltelijk gesmolten is en er maar slap bijhangt in de verpakking)
't Zal best zijn, tegen dan is dat stuk op zijn effen, want 't is precies wat gesmolten.
(Bert legt de reep chocolade op het bord. Kijkt richting keuken)
Suzanneken, hoe hebt ge 't gehad vandaag?
Goed?
En mijne kleinen? Heeft hij weer gestampt?
(Kijkt voor zich uit, glimlacht ontroerd, zijn ogen blinken)
Mijne kleinen...
Dat zal ne vent worden, zie. Ne flinke zoon.
(Kijkt richting keuken)
't Moèt maar ne jongen zijn. Ge kunt maar zien dat ge lang genoeg spaart....voor een fluitje.
(Staart weer dromerig voor zich uit)
En ge zult er fier op zijn op mijne kleinen.
Want 'k heb ik hem gemaakt.
En ik zal fier zijn op hèm.
En hij zal fier zijn op mij.
Op zijn vader...
Niét op de "zot van 't Katteveld".
Maar op "den besten pa van 't Katteveld".
En 't is dààrom, Suzanneken, mijn klein, lief, dik vrouwke...
't Is dààrom da'k van z'n leven niet meer naar 't Konijnekot ga.
Ik blijf hièr.
Bij u en bij mijne kleinen.
Hièr waar dat mijn plaats is.
Bij mijn huishouden.
(Ontroerd)
Bij 't schoonste huishouden van heel Smissegem.
(Pauze, hikt)
Ik ga slapen.

*(Staat moeizaam op.
Trekt zijn jas uit, gooit die achteloos achter paneel.
Neemt bord en zet die achter paneel.
Krijgt het moeilijk)*

Milledju, g'hebt gelijk zenne.
'k Peins da'k poepeloere ben.
'k Moet precies overgeven.

*(Strompelt door de kamer. Komt aan stoel jardin.
Grijpt die stoel vast, sleurt die mee naar 't midden.
Hangt over de stoel, rug publiek.
Moet kotsen. Kijkt naar Suzanneke.)*

't Is niks, Suzanneke, 't is alleen maar op den bril.
*(Neemt klak, kuist ermee de stoel af.
Klak op stoel, keert zich om, zitten.
Vertelt verder tot onderzoeksrechter.)*

Bij de onderzoeksrechter.

Ge ziet, meneer den onderzoeksrechter, dat zat zijn in dienen tijd, dat was iets van niemendal.

En wat z'u wijs gemaakt hebben tijdens uw onderzoek, dat zijn dikke leugens.

Maar ja, ge weet hoe dat de mensen zijn.

Z'hebben niks tegen u.

Ge zijt de vriend van iedereen, zolang ze maar mee u kunnen lachen en mee u kunnen de zot houden.

Maar als er iets serieus gebeurt, dan maken ze van dit... dit..

(doet hierbij teken met zijn hand op arm)

Nee, meneer den onderzoeksrechter, ik was gene dronkaard.

'k Heb van z'n leven niet gedronken.

Tot als dat malheur gebeurd is.

En dan kwam 't één malheur achter 't ander.

En toen, ja... toèn ben ik beginnen te drinken.

Van miserie.

Van verdriet.

*(Een lange stilte. Geleidelijk aan klaart Berts gezicht weer op,
uitbundig dan)*

De 16de juli!

Awel ja, den 16de juli!

(- - -)

Ah, den dag dat we getrouwd zijn!

Nu schiet mij dat in ene keer te binnen.

Allee vooruit, schrijft dat op.

Daar vanvoren op uw papieren.

(Wijst met vinger de plek aan)

Ja, daar.

Zaterdag de 16de juli.... Om tien uren... En strontregenen dat het deed.

Ah ja, maar dat had ik u al verteld.

(Lachend)

Ge ziet, meneer den onderzoeksrechter, dat 't mij weer te binnen schiet.
'k Had het u gezegd hé.

(Gaat er weer gemakkelijk bij zitten)

Allee, waar waren we nu gebleven?

Ah ja, mijne kleinen.

't Was dan toch ne jongen dat ze gekocht heeft.

Hij kwam wel een week na de datum dat den dokter gezegd had.

Maar ja, ge kent de doktoors hé.

Dat zijn ook niet van ons Heer zijn slimste. Die zijn alleen maar goed voor door te rekenen.

Een volle week daarachter kwam de kleine maar.

Jong toch, 'k weet niet hoe ik het uitgehouden heb.

't Was voor de muren van op te lopen.

Mijn Suzanneken was veel beter dan ik.

Dat duurde en dat bleef maar duren.

'k Peinsde-ik al dat 't een ezelsdracht ging worden.

Maar allee, hij is er dan toch doorgekomen.

Ne jongen.

(In vervoering)

In schoon kinneke, zenne.

Goh, zo'n schoon kinneke.

(Trots)

Drie kilo en een sjik.

Zo'n klein bundelke.

Ik durfde hem alleens niet pakken mee mijn grote plakkers.

We noemden hem Erik.

Ja, dat werd Rikske natuurlijk.

(Korte stilte, kijkt de 'onderzoeksrechter' recht in de ogen)

Meneer den onderzoeksrechter, ik weet niet of gij kinderen hebt...

Maar ik kan u één ding zeggen:

Een kind, da's 't schoonste wat er op de wereld bestaat.

Zie, ùren aan een stuk kon ik naast ons Rikske zijn wieg zitten en mee hem zitten klappen.

Uren aan een stuk.

Wat dat ik hem allemaal niet verteld heb.

Jong, 'k weet het zelf niet.

Zie, had ik het allemaal moeten opschrijven hebben in nen boek hé, 't zou begot nen dikken boek geweest zijn.

Zo ne wreed dikken boek gelijk dat ze vroeger op de burgelijken stand hadden.

Heb ik mijne kleinen 't één en 't ander verteld.

Thuis.

(Staat op. Zet klak op. Draait stoel. Gaat zitten.

Kijkt naar de andere kamer. Zit duidelijk te wachten.)

Rikske? Slaapt gij nog?

(wacht op antwoord)

Rikske?!

(tot zichzelf)
 Miljaarde, dienen blijft slapen.
(Staat op. Terwijl hij naar paneel gaat :)
 Zeg kadee, gij verslaapt den helft van uwen dag.
(komt bij achterste paneel, kijkt)
 Ah? Zijde wakker?
 Allee kom, dan ga'k mee u eens wandelen naar 't koerke.
(Neemt de wieg van achter paneel.
Plaatst die vooraan, naast de omgekeerde stoel.
Neemt achter paneel het geschenk.)
(Bert houdt het pakje achter zijn rug. Komt stilletjes naar de wieg toe. Kijkt eens in de wieg, lacht)
(Haalt het pakje van achter zijn rug)
 Zeg, zie ne keer hier. 'k Heb u iets meegebracht.
(Toont het pakje aan 'Rikske')
 Jaja, da's voor u, jongske.
 Hier zie.
(Legt het pakje in de wieg, wacht even af, beseft het dan)
 Ah ja, da's waar, gij kunt dat pakske nog niet openmaken hé.
 Wacht, 'k zal-ik het voor u doen.
(Bert neemt het pakje terug uit de wieg)
 En zie goed hoe 'k dat doe. Dan kunt gij dat later ook.
 Voilà, kijk...
 Da's een pakske en daar is een schoon papierke rond en een strikske.
 En nu moet ge eerst dat strikske daar af doen.
(Bert doet het lint van het pakje, gooit het weg)
 En nu dat papier.
(Heel gewichtig)
 Maar pas op!
 Dat papier moet ge daar héél voorzichtig afdoen. Want dat mag niet gescheurd of verfrommeld worden.
 Ah nee-e, ons moeder kan dat papier nog vandoen hebben voor àndere pakskes.
 Dus... dat papier daar heel héél voorzichtig afdoen.
(Bert probeert nu heel voorzichtig het papier van rond het pakje te verwijderen, maar dat lukt hem niet al te best. De geschenkverpakking is immers ook nog eens toegeplakt waar de kanten bij elkaar komen. Bert gaat steeds ongeduldiger en wilder te werk. Op de duur scheurt hij het papier er gewoon af)
 Foert, ze moet zij dat papier niet meer gebruiken!
(Gooit het papier weg. Er komt een pluchen beertje te voorschijn. Bert glimlacht breed, houdt het beertje in de hoogte om het 'Rikske' te laten zien)
 Zie ne keer zé! Zie ne keer!
 Een beerke begot! Jà, een beerke!
 Da's nu voor u, zie. Hier, jongske.
(Bert legt het beertje in de wieg)
 Da's een schoon beerke hé!
 Nu zijt ge content zeker? Hé?
 Zeg, 'k ga mij wat bij u komen zetten.

Awel Rikske, hoe is 't ermee? Goed?

Zeg, ge zijt hier nu al een paar weken bij ons... Zijt ge 't hier al wat gewoon? Voelt g'u hier al een beetje thuis?

Ah ja, da's goed.

(Plots ernstig)

Zeg, maar ik moet toch ne keer een eitje pellen met u.

G'hebt mij vannacht weer wakker gehouden hé jong.

Verdekke, kunt gij een keel opzetten voor uwen ouderdom.

Zo een sirene.

En dat alleen maar omdat ge nat ligt.

Zie, daar zoudt g'u toch moeten kunnen in oefenen dat ge dat kunt ophouden tot 's morgens.

Want zo zal ik dat niet kunnen uithouden.

Weet gij wel dat ik er om vijf uur uit moet?

Jaja, om vijf uur!

Da's vroeg hé!

Dan kunt gij nog làng blijven liggen!

Ah, 'k moet-ik gaan werken hé jong.

En 'k mag-ik content zijn dat ik eindelijk werk gevonden heb.

'k Heb lang genoeg op den dop gestaan.

Want pas op... als ik niet werk, dan verdienen wij geen centjes.

En als wij geen centjes verdienen, dan kunt gij bij ons niet blijven.

En dat zoudt ge nu toch niet willen.

Maar neen, gij... ge moet gij gene schrik hebben.

Ge blijft gij bij ons en 'k zal-ik voor u gaan werken.

Zeg, dat werken...

Weet gij hoe dat gekomen is?

Awel, 'k zal u dat ne keer vertellen.

Nen helen tijd geleden...

Pas op, waar da'k nu van klap, da's nen hélen tijd geleden...

Lang voren mijnen tijd.

Awel, nen helen tijd geleden...

In zo nen schonen groten hof...

Heeft Eva in nen appel gebeten.

Ja.

En Adam zat mee 't klokhuis.

En ze mochten dat niet doen hé.

Zie, daarvoor moet ge nu toch ne stomme kop op uw lijf hebben hé.

Voor ne onnozelen appel begot.

En dan heeft ons Heer... ja, da's de eigenaar van dienen hof...

Awel, dan heeft dienen gezegd,

in 't schoon Vlaams en zo met een zware stem, gelijk dienen kon klappen...

(met zware stem, zet grote ogen op, berispend vingerwijzend)

'Ah, ge zit gij in mijnen boomgaard appelen te eten...

Awel, 't is goed... ge gaat gij nu werken... voor uw straf!"

(met gewone stem)

Dàt heeft dienen gezegd, jong.

Ja, en dan hebben ze over de hele wereld fabrieken gezet.

Overal.

En dat van Verschelden ook.
 En daar moet IK gaan werken.
 En 'k heb-ik nochtans niè in nen appel gebeten.
 Maar ja, ge weet hoe dat gaat:
 de goei moeten 't met de slechte bekopen.
 Maar allee, niks aan te doen.
 Zie Rikske, ik heb u nu dit beerke gekocht.
 Maar als ge groot zijt, dan koop ik u ne velo.
 Is't goed?
 Nee, nu direct nog niet. Als ge wat groter zijt.
 Eerst moet ge uit deze wieg geraken, en dan zal ik u eerst leren lopen en
 dan.... als ge braaf zijt tenminste... maar gij zijt braaf hé... maar bah ja...
 Awel, ge krijgt dan ne velo.
 Zo een kleintje met twee dikke banden.
 Néé jong, niet met twee wielkes opzij.
 Da's voor de klein gasten.
 Gij zult kunnen rijden zònder al dienen bazaar.
 Maar ge moet gij gene schrik hebben.
 'k Zal-ik u dat wel leren.
 En ge weet, als ik u iets leer, dan is't goed gedaan.
 'k Heb-ik u toch leren lachen ook. Weet g' het nog?
 En dat kunt gij nu toch zo schoon.
 En iedereen is content als gij lacht.
 En ik nog 't meest.
 Zo schoon dat gij kunt lachen.
 Zie, ge zijt weeral bezig...
 Allee, is dat dan goed van diene velo?
 Zeg, welke kleur zoudt ge 't liefst hebben?
*(Bukt zich even over de wieg om te verstaan wat Rikske
 'antwoordt')*
 Rood?
 Ha, maar da's een schoon kleur.
 Rood! Jajajaja...
 Rood... da's de kleur van de liefde.
 Liefde! Weet ge wat dat is?
 Da's iemand wreed gaarne zien.
 En dat wordt zo geschreven zie:
(Met zijn vinger schrijft hij in de lucht, denkt daarbij na)
 L.... I... E.... en dan een F... *(spreekt het uit met doffe klanken)*
(denkt na, dit is moeilijker)
 Een F... ?
(geeft het uiteindelijk op, maakt wegwerpbeweging)
 Neenee, laat maar.
 Dat moet gij nog niet weten. Daarvoor zijt ge nog een beetje te klein.
 Jaja, dat zal ik u ook nog wel leren.
 Later, als ge grote zijt.
 Als ge ne gròte velo hebt... met een buis...
(moet nu lachen, dan weer ernstig)
 Rikske, ik moet u nòg iets zeggen, jong.
(Heel gewichtig)

Maar pas op! Dat moogt ge aan niemand voortvertellen.

Beloof ge 't?

Allee, zweer het... gelijk de grote jongens doen als z'een clubke stichten.

Zo moet ge dat doen, zie...

(Bert houdt zijn wijs-en middenvinger open voor zijn mond en spuwt even)

Voilà, ziet g'het?

Allee, nu gij. Wacht, 'k zal u helpen.

(Hij bukt zich over de wieg, gaat er met zijn beide handen in om Rikske te helpen)

Mee uw twee pollekes...

en dan wat speeksel in uwe mond.

Néé, niet zeveren, maar spuwen!

Jà, zo zie.

(Haalt zijn handen terug uit de wieg)

Voilà, da's nu gezworen, zie.

Awel Rikske, hier van binnen...

(wijst eerst op zijn rechterkant van zijn borst, twijfelt dan, vervolgens wijst hij naar de linkerkant van zijn borst)

Hier van binnen zit er een stukske vlees.

En dat is een hart.

En dat hart heeft een paar kamers.

Ik weet dat van den dokter.

'k Had hier zo eens wat steken in mijn borst en 'k moest van uw moeder bij den dokter. Maar 't was niks speciaals.

Maar dienen is dan wel beginnen zeveren over die machinerie hier en had het over kamers.

Ja, hoe dat dat juist allemaal ineen zit, dat weet ik niet, maar 't heeft toch een paar kamers, dat stukske vlees, dat hart.

Wel, en 't schijnt dat die kamers kunnen vol zitten als ge iemand wreed gaarne ziet.

Vol van... van contentement.

Vol van... van geluk.

Vol van... van plezier.

Allee, vol van alles wat goèd is hé, verstaat g'het?

Awel, Rikske, mijn kamers...

AL mijn kamers... ook al is 't van een heel hotel.

Maar al mijn kamers, die zitten barstens vol van u.

Alleen van ù.

Omda'k u toch zo gaarne zie.

En nu kom hier mijn geheim...

maar pas op, aan niemand voortvertellen hé... en zeker niet aan ons moeder, g'hebt het gezworen.

Ik zie u veel, véél liever als dat ons moeder u gaarne ziet.

Ze zeggen altijd: 'niks gaat boven de moederliefde'!

Maar da's allemaal niet waar zenne. Zever in pakskes.

Want gelijk ik u gaarne zie, zo ziet geenéén moeder haar kind gaarne.

En ons moeder u ook niet.

Daar verschiet ge van hé?

En 't is nochtans de waarheid.

(Een korte stilte. Bert kijkt 'Rikske' een ogenblik aan)
 Allee, 'k zal u nu maar laten slapen zeker. Want ge zult gij moe zijn van al dat zeveren.
(Bert staat op, schuift zijn stoel wat achteruit)
 'k Zal u eerst wat toedekken.
(Bukt zich en gaat met zijn handen in de wieg, maakt de bewegingen)
 Zo zie... en uwen tutter in uwe mond. Voilà.
 En uw beerke dicht bij u.
(Haalt het beertje nog eens tevoorschijn, toont het nog eens richting Rikske)
 Een schoon beerke. Hé? Da's toch een schoon beerke hé.
 Voilà, schonekes naast u.
(Legt het beertje weer in de wieg)
 Jaja, 'k zal u nog een kruiske geven.
(Met handen in de wieg, maakt beweging)
 God zegene u en God beware u.
 Kom, 'k zal u binnen zetten, uit de zon.
*(gaat de wieg achter paneel cour zetten.
 Blijft aan paneel staan, kijkt richting wiegje :)*
 Slaapt gij nu maar, jongske.
 En droomt gij van uw veloken.
*(Komt naar de stoel.
 Blijft er achter staan, staart mijmerend voor zich uit, brede glimlach :)*
 Riksken...
 zoals hij is er toch maar éne zenne...
 Ene.
*(Draait stoel om. Klak af.
 Klak op stoel. Gaat zitten.
 Vertelt verder tot de onderzoeksrechter)*

Bij de onderzoeksrechter.

En 'k heb hem een veloke gekocht, meneer den onderzoeksrechter.
 Een rood mee dikke banden.
 En 'k heb hem leren rijden.
 Ja, hij was er tamelijk rap mee weg.
 Zo was hij. Hij pakte alles nogal rap aan.
 Dat had hij van mij, ziet ge.
 En ge weet hoe dat gaat, meneer den onderzoeksrechter...
 In 't begin was ik daar altijd bij, maar op de langen duur kon hij al zo goed zijn plan trekken dat hij alleen reed op 't baantje naast de weg.
 Hij was vijf jaar en...
(stokt)
 Meneer den onderzoeksrechter, moet ik dat wel allemaal vertellen?
 Ik doe dat niet graag.
 Dat doet veel te grote zeer.
 (- - -)

Ja, g'hebt gelijk, 't is daarmee allemaal begonnen.

(Korte stilte. Bert schept moed en vertelt dan verder)

'k Zal dienen dag nooit vergeten.

'k Was nog maar juist thuis van mijn werk, 'k zat nog wat in de gazet te bladeren...

En in mee n'anderen komt er iemand binnen gelopen, 'k weet niet eens meer wie dat 't was.

'Uwen Rik!' riep dienen. 'Uwen Rik'

'k Zei: 'Wat is er mee onze Rik?'

'Hij is overreden'

(Sluit diep gekweld-gepijnigd zijn ogen)

Zie meneer den onderzoeksrechter, da's mee geen pen te beschrijven wat er dan door uwe kop gaat.

'k Ben direct opgesprongen en 'k ben gaan zien.

En daar wat verder... in den bocht...

(een stilte. Berts gezicht verandert nu in een diep haatvolle grijns)

't Was Verdonck die hem overreden had.

Dienen smeerlap van ne Verdonck.

Hij heeft hem expres overreden.

En hij was zat, meneer den onderzoeksrechter!

Strontzat!

En met zijne zatte kop heeft hij de kleine omver gereden!

Maar hij is er nooit voor gestraft.

Z'hebben hem zelfs niet onderzocht.

Omdat hij nen hogen piet is!

(Luider, erg opgewonden)

Maar iedereen zag dat Verdonck zat was!!!

(Een plotse ijzige stilte. Bert krimpt als een hoopje ellende ineen)

'k Zie hem daar nog altijd liggen... mijn Rikske...

Hij was op slag...

(met krop in de keel)

...dood...

(een lange ijzige stilte. Bert neemt zijn vuile zakdoek uit zijn zak en snuit zijn neus, stopt zakdoek weer weg)

Vanaf dan liep alles mis.

Ik kon de dood van mijn Rikske niet verwerken.

En Suzanneken ook niet.

We hadden ook geen enkele steun aan mekander.

Maar 't was mijn fout, meneer den onderzoeksrechter...

'k Was-ik het die van niks of niemand meer moest weten.

En ook van Suzanneken niet meer.

Heel mijne wereld was ineengestort door de dood van ons Rikske.

En Suzanneken kon ik zelfs niet meer voor mijn ogen zien.

En z'had nochtans veel verdriet zenne.

'k Weet het, z'had veel verdriet.

Maar ik... ik was precies een beest geworden.

Op mijn werk ben ik buitengesmeten.

En dan ging het alsmaar slechter.

Van 't één kwam 't ander.

Mee 't beetje geld dat we per maand hadden kwamen we niet meer toe.

Surtout omda'k begon te drinken.
 In 't Konijnekot werd ik ook buitengesmeten.
 En dan ging ik naar een ander café.
 Daar leerde ik andere kameraden kennen.
 Sléchte kameraden, die mij alleen maar opgezweept hebben.
 En ik... n'onnozelen... ik liét mij opzwepen.
 En toen, meneer den onderzoeksrechter...
 toen heb ik iets verschrikkelijks gedaan.
 Ik heb... Suzanneken... buiten gesmeten.
 Dat lief klein dik vrouwke, da'k altijd zo gaarne gezien heb, heb ik
 buitengesmeten.

Thuis.

(Bert staat op, klak op, razend:)
 Godverdomme!
 Hier! Pakt dat maar allemaal mee!
 'k Zal 't al aan de deur gereed zetten!
(Plaatst de stoel cour voor)
 Ge peinst toch niet da'k voor u zal zitten blèten zeker!
 Hoe rapper dat ge uit mijn ogen zijt hoe liever!
 En voor mijn part moogt ge alles meepakken!
 'k Zal mijn plan wel trekken!
(gaat naar de keuken; neemt achter paneel een bord en een flesje bier)
 'k Zal-ik mijn eten zélf wel gereed maken.
(zet bord en flesje bier op tafel, gaat zitten)
(Drinkt)
(Korte stilte, leunt gelaten achterover op zijn stoel, met open armen)
 Ziet ons hier nu zitten.
 Zijt ge content ja?! Content van uw leven!?
 Daar zijt ge toch niet fier op zeker?!
 Dat kot hier is niet eens van ons.
 En ge weet nochtans da'k een éigen huizeke wou.
 'k Wou er voor werken.
(Steekt zijn beide handen uit)
 Hier, met deze twee poten wou 'k er voor werken!
 Voor een eigen doeningske!
 Mee ne groten hof!
 Mee patatten en mee groensel!
 Maar waar zitten we nu?! Hé?!
 Waar zitten we nu na al die jaren?!
 Een klein smerig kot dat op invallen staat, waar dat g'u niet kunt in draaien
 of keren!
 IK!!! IK wou vooruit komen in 't leven!!!
 Maar gij niet! Voor u was 't allemaal eender!
(Korte stilte, met krop in de keel)
 En mijn Rikske, dat jongske,

Mijn Rikske zag mij veel liever als u...
 wete gij da!
 Véél liever!
 En ik... ik zag hem ook doodgaarne.
 Ik was zijnen afgod...
 Naar mij keek hij op!
(Plots weer heftig schreeuwend)
 Maar niet naar u!!!
 En wat gaat ge nu doen?! Hé?! Waar gaat ge nu naartoe?!
 Is uw valies nu nòg niet gereed?!
 'k Zal-ik u ne keer iets zeggen...
 ik zal er mij wel weer bovenop helpen.
 Maar gij niet!
 Want gij zijt voor niks goed! Voor niks!
(Staat plots op, slaat daarbij hevig met zijn vuist op tafel)
 En maakt nu godverdomme dat ge weg zijt!
 Da'k u van z'n leven niet meer zie!!!
 Godverdomme!
 Ne mens leeft maar éne keer... éne keer... en dan durven z'u nog zulke
 dingen aandoen!
 Maar dat laat ik niet gebeuren!
 Verstaat ge mij?!!
 Dat laat ik niet gebeuren!!!
 Zijt ge weg?! 't Wordt tijd!
 Salut en de wind vanachter godverdomme!
(Begint nu als een razende rond te lopen)
 Opnieuw ga'k beginnen! Helegans opnieuw!
 En heel den boel kan de pot op!
(Schreeuwt het uit)
 Heel 't Katteveld kan de pot op!!!
 Opnieuw!
 'k Sla hier nog liever alles in stukken vaneen!
 'k Heb er genoeg van!
 Genoeg!
(Bert neemt de tafel en kiepert die om, dan grijpt hij de stoel en gooit die op de omgekeerde tafel op de grond.)
 Genoeg! Genoeg! Genoèg!!!
(Hij laat zich bovenop de omgekeerde tafel vallen. Als een waanzinnige. Met uitpuilende ogen. Hijgend)
 Ah, ze handelen zo mee mij... Ze lachen mee mij...
 Dat ze maar niet peinsen da'k mijn plan niet zal kunnen trekken.
 Opnieuw ga ik beginnen!
 En 't zal veel beter zijn dan vroeger.
 Genen ambras niet meer... mee nièmand...
(met een gezicht vol haat en wrok)
 En Verdonck... de smeerlap...
 Dienen heeft heel mijn leven kapot gemaakt.
 Maar wacht...
 Mijnen toer komt ook.
 Mijnen toer... komt...ook...

(Bert valt uitgeteld neer op de omgekeerde tafel. Hijgend. Dan strompelt hij moeizaam recht. Totaal gebroken sloft hij naar de achterkant, met zijn rug naar het publiek. Daar blijft hij even staan, wil luid schreeuwend vloeken:)

God...!!!

(maar verder komt hij niet, draait zijn hoofd abrupt om. Een stilte. Dan veel zachter, alsof hij God werkelijk ziet)

God?

(Keert zich om, kijkt naar boven, staat nu in een lichtcirkel)

Zijt gij écht daarboven?

Bestaat gij wel?

God...

'k Ben van z'n leven nog naar uw kerk geweest.

Maar da's al nen helen tijd geleden.

De laatste keer da'k naar uw kerk geweest ben...

is een jaar geleden...

(met krop in de keel)

mee de begrafenis van mijn Riske.

(Korte stilte. Bert staat er gelaten, uitgeteld bij)

God, zie mij hier nu staan.

Als gij echt bestaat, moet ge mij hier toch zien staan als g'efkes naar beneen kijkt.

Nee, 'k vraag niet dat ge compassie mee mij zoudt hebben.

Dat moet niemand hebben mee mij.

'k Vraag u alleen maar dat ge zoudt toegeven da'k dit allemaal niet verdiend heb.

Ik had zulke schoon en goei plannen voor de toekomst.

Echt waar.

Echt waar.

De grootste smeerlappen, gelijk Verdonck en consorten, die hebben nooit iets voor.

Die zijn gezond.

Die zijn rijk.

Die hebben dag in dag uit plezier.

Die verliezen hun werk niet.

En die verliezen hun kinderen ook niet.

Dat zijn de gelukkigste mensen.

En 't zijn nochtans de grootste smeerlappen die d'er rondlopen!

Die d'anderen tekort doen!

Dié mannen zoudt ge beter in 't oog houden en ne keer goed arrangeren!

Dié mannen!

Maar nee...

Bij hen is er nooit een vuilke aan de lucht.

Die mogen zelfs ongestraft iemand doodrijden!!!

(Pauze)

God, als gij echt bestaat...

Als gij dat allemaal zo arrangeert...

Als gij rijkdom en armoede,

geluk en verdriet,

gezondheid en ziekte,

leven en dood
 in uw handen hebt, zoals ze zeggen...
 Awel... dan zijt gij niet rechtvaardig.
 Want 't is niet schoon verdeeld.

(stemverheffing)

Waarom zijn er mensen die wel honderd jaar leven?

Hé?!

En waarom is mijn Rikske maar VIJF jaar geworden?!

Hé?!

Zeg mij dāt ne keer!

Nu kunt ge niet antwoorden hé!

Nu staat ge daar met uwe mond vol tanden hé!

Maar 'k zal IK u ne keer zeggen waarom!

Omdat den Bert toch maar ne simpelen is!

Omdat den Bert toch maar de zot van 't Katteveld is!

Omdat den Bert toch maar ne gewone werkmens is, die wou vooruit
 komen in 't leven door te werken en nièt door te liegen en te bedriegen!

Dààrom staat den Bert hier nu zo!

Dààrom!!!

(Slaat radeloos zijn armen omhoog)

Ik... ik heb niks meer.

Geen vrouw.

Geen kind.

Geen huis.

Gene rotte frank.

Niks!

Néé... NIKS!!!

(Pauze)

God...

'k Heb nooit gelezen,

'k heb nooit een bougie doen branden voor één van uw heiligen als
 bedanking.

DIT is nu mijn gebed.

DIT is mijn bedanking.

Ge zijt bedankt zenne daarboven.

Ge zijt schrikkelijk bedànt.

Nee, naar mij moet ge niet meer zien.

Ge moet niet naar beneen kijken om mij gade te slaan.

Ge zoudt kunnen van uwen troon stuiken.

Maar wacht, wacht, wacht...

Ge moet niet direct weglopen.

'k Moet u eerst nog iets laten zien.

In 't achterstalleke staat er nog iets.

Een souvenir van de miserie.

(Bert schuift de wieg naar zich toe)

Mijn Rikske zijn wieg.

En hier heb ik al zijn speelgoed in bewaard.

Kijk, hier heeft hij allemaal nog mee gespeeld.

(Wijst met zijn handen de 'voorwerpen' in de wieg aan)

zijn autoke... zijnen top... zijn treintje... die blokskes...

en dit...

(Neemt het beertje uit de wieg. Krijgt het moeilijk)

Zijn beerke...

(begint te wenen)

Zijn lievelingsbeestje.

En daarmee trok hij iederen avond naar zijn beddeke.

En dan ging ik mee.

En ik gaf hem een kruiske op zijn voorhoofd.

'God zegene en God bescherm u' zei'k dan.

Iéderen avond zei'k dat.

Omdat ik op had, heel goed op had, dat gij daarboven voor engelbewaarder kon spelen.

Nen engelbewaarder voor al de klein gasten en surtoût voor mijn Rikske.

(Bert houdt het beertje tegen zijn wang, hij weent)

En dan hield hij zijn beerke heel dicht tegen zijn kaakskes.

En mee zijn mollige handjes wreef hij dat.

En zo viel hij in slaap.

Content.

Rustig.

Heel rustig.

Want hij wist dat er hem niks kon gebeuren.

Want zijne pa had hem gezegd dat hij daarboven nen hele goeien engelbewaarder had.

(Vragend)

God zegene u en God beware u???

(In een plotse opwelling houdt hij beertje in de lucht alsof hij het God wil aanreiken. Luid, vol razernij:)

'k Zal-IK godverdomme ne keer voor god spelen zie!!!!

(Legt beertje in de wieg.

Duwt wieg weg. Deze schuift weg recht achter paneel-Cour.

Komt naar de omgevallen stoel.

Zet die recht, terwijl hij de klak mee opraapt.

Klak op stoel.

Gaat zitten.

Spreekt verder tot onderzoeksrechter.)

Bij de onderzoeksrechter.

En ik hèb voor god gespeeld gespeeld, meneer den onderzoeksrechter.

Want ik wou gerechtigheid.

Ik wou Verdonck.

Want binnen in mij bleef dat maar broeien:

Verdonck was de schuld van alles.

En hoe beter Verdonck het had,

hoe meer da'k-ik aan 't ineenstuiken was.

(- - -)

Nee, Suzanneke heeft er niks mee te maken.

'k Was-ik alleen die...

Ik... alleen...

(een stilte)

Suzanneken is nooit meer terug gekomen.
 Z'is bij haar ouders gaan wonen.
 'k Heb er ook niet op gepeinsd om haar terug te halen.
 Misschien was ik er te fier voor. 'k Weet niet.
 Maar...

(met krop in de keel)

had ze vanzélf moeten weerkomen, dan had ik haar met open armen
 ontvangen.
 Dat wel.

(Een stilte)

En zo leefde ik helegans alleen op 't Katteveld in Smissegem.
 Ja, 'leven' is een groot woord.
 Laat ons zeggen: ik blèëf in leven.
 Ik leefde vuil en smerig. Gelijk ne clochard.
 En al de geburen, die schuwden mij.
 'k Was nu, nog meer dan vroeger, ne zonderling geworden.
 De zot van 't Katteveld.
 Maar nu in 't echt.
 En soms, in de valavond, smeten de kinderen mee stenen tegen mijn
 blaffeturkes en riepen ze:
 'Zot, komt buiten! Zot!'
 Mijn Rikske zou dat nooit gedaan hebben, dat was een fatsoenlijk
 manneke.
 Maar die kinderen...
 Ach, 't was hun fout ook niet.
 't Waren de groten die van alle vertelselkes over mij vertelden.

(Pauze)

Als ik wat geld had, dan dronk ik.
 Maar ik dronk thuis.
 Ik liet mij buiten niet meer zien.
 In mijn hofke ging ik ook niet meer.
 Dat was daar een echte wildernis geworden.
 Nee, 't enige wa'k nog deed, dat was zat op mijn bed te liggen.
 En dan lag ik naar de kapotten plafond te kijken.
 En daar zag ik heel mijn leven weer voren mij.
 De schone dagen met Suzanneken en de mijne kleinen.
 De slechte dagen.
 De miserie.

(Stilaan vertrekt hij zijn gezicht tot een haatvolle, wrokkige grimas)

En dan zag ik ook altijd Verdonck zijn smoel voren mij.
 Dat was precies of Verdonck bleef mij maar achtervolgen.
 En gisteravond, meneer den onderzoeksrechter...
 gisteravond kon ik het niet meer uithouden.
 Ik stond weer naar mijn Rikske zijn wieg te kijken.
 Naar zijn speelgoed.
 Naar zijn beerke.
 En ineens werd het mij teveel.
 Ik moest het doen.
 Ik moest het kost wat kost doèn.

Ik trok naar de villa van Verdonck.
 En ik wachtte opzij van zijn garage.
 Uren en uren heb ik gewacht.
 Maar hij moest komen.
 In mijn handen moest hij komen.
 En dan zou 't eindelijk mijnen toer zijn.
 Ik zou hem dwingen mij de waarheid te zeggen.
 Hem dwingen toe te geven en openbaar te maken dat hij zat was toen hij
 mijne kleinen doodgereden had.
 Laat in den avond kwam hij toe.
 Hij stopte.
 Stapte uit.
 Ik zag dat hij weer teveel gedronken had.
 Hij stond te waggelen op zijn poten.
 Hij deed de poort open en al mee ne keer sprong ik vanachter 't muurke.
 Ik duwde hem de garage binnen.
 Hij vloog met zijn kloten tussen de vuilbakken.
 En ik ik stak, ik stak, stak...
 Hoe dikwijls, dat weet ik niet...
 acht keren zegt gij, 't zal zo wel iets geweest zijn...
 maar ik STAK!!!!
 En er kwam bloed uit zijne mond!!!
 Juist gelijk bij mijn Rikske!!!
 Bloed uit zijne mond!!!
 En daar lag hij, het beest!
 Tussen de vuilbakken.
 Tussen zijn eigen vuil.
 Ze zouden hem beter in ne vuilbak begraven ook.
(Met zijn beide armen triomferend in de lucht)
 Op dat moment, meneer den onderzoeksrechter,
 was ik de gelukkigste mens ter wereld.
 Eindelijk had ik hem!!!
(Schreeuwt het uit)
 Eindelijk! Eindelijk! EINDELIJK!!!!
(Zakt dan ineem, één hoopje ellende, hoofd naar beneden)
 'k Ben weggelopen en 'k heb mij een stuk in mijn kloten gedronken.
*(Een lange ijzige stilte. Bert recht langzaam zijn hoofd. Kijkt de
 'onderzoeksrechter' aan. Stil:)*
 Dan zijn de agenten gekomen en z'hebben mij naar hier gebracht. Ik
 moest eerst andere kleren aandoen, want ik zat onder het bloed.
(Staat langzaam recht, fixeert de 'onderzoeksrechter'.)
 Ze zeiden dat Verdonck... dood was.
*(Een lange stilte. Bert staat er onbeweeglijk bij. Neemt
 uiteindelijk zijn vuile pet van de stoel en gaat zitten, houdt pet in
 zijn handen)*
 Voilà, meneer den onderzoeksrechter, dat was 't.
 D'er zit hier ne moordenaar voren u.
 Maar d'er zullen er hier nog al gezeten hebben zeker, hier op deze stoel.
 Maar pas op hé... geen enen die hem zo opgelucht voelt als ik.
 Ja, 'k heb een moord begaan..

Met voorbedachte rade,
 gelijk dat ze dat zeggen.
 En ge moogt dat gerust opschrijven, meneer den onderzoeksrechter
 'k Heb geen verzachtende omstandigheden nodig
 Ze mogen mij zoveel geven als ze willen.
 'k Weet alleen dat ik in 't reine sta mee mezelf.
 Da'k gedaan heb wat da'k moést doen...
(moeilijk, krijgt tranen in zijn ogen)
 Ne keer oog in oog te staan... mee...
 ... mee... de moordenaar van mijn kind.
 En had ik het niét gedaan, dan was ik nog zotter geworden.
 En dan hadden ze mij tóch moeten opsluiten hebben...
 in een gesticht.
(Zit nu ineengezakt op zijn stoel. Er rollen tranen over zijn wangen)
 Ja, dat ze me nu maar in den bak steken.
 Dat mag lang genoeg zijn.
 Levenslang.
 Vandaag den dag is 't buiten toch niet goed...
 ...en zeker niet meer voor mij.
(Een ijzige stilte)
 Meneer den onderzoeksrechter, mag ik nu weer naar mijn cel gaan?
 (- - -)
 Merci.
(Bert staat op)
 Meneer den onderzoeksrechter....Suzanneken...
(weent)
 Suzanneken zal wel af en toe eens komen bezoeken zeker.
 Ja. Ja, dat zal ze wel doen.... Suzanneken...
(wil weggaan, maar aarzelt, kijkt de onderzoeksrechter nog eens aan)
 Meneer den onderzoeksrechter....
 Thuis, in 't achterstalleke, staat ons Rikske zijn wieg.
 En daarin ligt zijn beerke.
(Stamelt moeizaam, wenend)
 Zoudt... zoudt gij daar kunnen voor zorgen da'k dat beerke bij mij mag hebben in den bak?
 Dan... dan kan ik daar tegen klappen...
 Zo... zoals ik tegen mijn... Rikske geklapt heb.
 Uren en... en... uren klappen....
(snikkend)
 mijn.... Rikske... zijn... beerke...

*(Bert buigt wenend zijn hoofd. Hij wordt weer in de boeien geslagen. Gaat weg.
 Het licht dooft langzaam uit.)*

pauze

DEEL II

DRIE JAAR LATER

Jan op van uit zaal, met fles en twee glazen water.

JAN

Hela, hela, da's mijne stoel.... Dààr moogt gij zitten. Goeiendag.

Komt podium op. Tijdens volgende replieken giet hij de glazen vol.

Zijde gij nieuw? 'k Heb u hier nog niet gezien.

Ah, 't is uw eerste dag.

Oh maar we gaan u hier nog zien. Zeker weten.

Want als ge éne keer naar een assisenzaak komt kijken, dan hebt ge 't spek aan uwe molen. Dan zijt ge hier niet meer weg te slaan.

En dan nog juist DIT proces.

G'hebt goed gekozen voor uw debuut.

't Is een specialeke.

Ja, d'er is hier al heel de week veel volk geweest.

Maar da's goed hé.

Da's een teken dat 't proces aanslaat.

Ik vind het één van de tofste processen van de laatste jaren.

Zeg nu zelf, da's toch boeiend als er veel miserie mee gemoeid is.

Ja, dat proces hier heeft al een hele week veel volk op de been gebracht.

Maar wat wilt ge, z'hebben de zaak Bert in 't lang en in 't breed uitgesmeerd in de gazetten en de boekskes.

't Leven van die simpele mens is dan ook voer voor de sensatiepers.

't Is een echte publiekstrekker. De kijkcijfers liggen hoog.

(staat op)

Ik ben Jan.

Ik zit altijd in 't publiek.

Ze zeggen dan ook Jan Publiek tegen mij.

Ik heb dit proces van de eerste dag gevolgd.

Ik volg àlle zaken. Ik doe dat al jaren. Da's mijn hobby.

Ik ben dus eigenlijk een assisentoerist.

Of om het met een moderne naam te zeggen : een assisenwatcher.

Echt, ik ben eraan verslaafd.

Ik kijk niet naar soaps of films op televisie.

Da's maar fictie.

Ik interesseer mij voor het échte leven.

Wat mij boeit, is leren begrijpen hoe mensen in een situatie terechtkomen waarbij ze het verschrikkelijkste doen wat er is : iemand doden.

Dus ieder proces ben ik van de partij.

Ik mis geen dag.

En iedereen die hier werkt kent mij.

Ik behoor zo een beetje tot het meubilair hier.

Wete gij da'k-ik zelfs de glazen water mag gereed zetten.

(neemt de twee glazen water, die naast zich op de grond stonden en gaat een glas zetten bij de procureur en de verdediger.)

En zo deze week de zaak "Bert, de zot van 't Katteveld", zoals het in sommige boekskes stond.

't Is toch wel een wreed geval hé, zeg nu zelf.

Den Bert. Die sukkelaar.

En die mens zit nu al drie jaar vast.

Duurt dat onderzoek nu echt zo lang?

Nu pas dit proces.

't Is al vier dagen bezig.

Morgen valt het verdict.

Awel, meneer, als het toch uw eerste dag is :

Misschien efkes resumeren wat er in die vier dagen allemaal is gezegd.

Want anders snapt g'er op den duur de ballen van.

Enne... 't is er hier bij momenten keihard aan toegegaan.

't Begon al op de eerste dag, de maandag dus, met de voorzitter, rechter Groveleers.

Hij had het over het verhoor van onderzoeksrechter Goeman.

Daarin stond dat Bert als een wrak bij hem was binnengebracht en toen hij hem 's anderendaags 's morgens opnieuw ondervroeg, was Bert in een goedgezinde bui.

Rechter Groveleers vroeg naar het waarom van die plotse gemoedswisseling.

Bert antwoordde dat hij zich opgelucht voelde omdat het allemaal voorbij was.

Maar rechter Groveleers had er duidelijk zo zijn bedenkingen bij.

Ik had het al meteen in de gaten, rechter Groveleers had het niet zo begrepen op Bert.

Groveleers had zijn naam niet gestolen, hij zou er met de grove borstel doorgaan.

En hij niet alleen.

Ook procureur-generaal Schollaert, de aanklager.

Toen hij getuige Prosper ondervroeg :

AANKLAGER

Meneer Prosper Smekes... Gij waart ooit bevriend met de beschuldigde.

Wanneer is er een eind gekomen aan uw vriendschap met Bert?

(- - -)

Nee, de juiste datum en het uur hoef ik niet te weten. Geef mij een periode.

(- - -)

Zo. Zozo.

't Was goed weer en ge waart uw 'patatten' aan het uitdoen.

Maar, meneer Smekes, dat is nu niet precies wat ik bedoel met periode...

(- - -)

Juist, ja... 't waren dikke patatten...

(- - -)

Ja, dat kunnen we best geloven dat Prosper Smekes uren in het rond gekend is voor zijn dikke patatten...

(- -)

Ja, oké... goed... maar wilt u enkel mijn vragen beantwoorden, meneer Smekes?

Ik zal de vraag anders stellen : die ruzie, die heeft plaats gehad toen Rikske, het zoontje van De Soomer, nog leefde? Klopt dat?

(- -)

En wat was er precies gebeurd?

(- -)

Bert is u dus op uw veld de vuilste gemene verwijten komen naar uw hoofd slingeren.

Zo. Zozo.

En waarvoor?

(- -)

Omdat hij jaloers was op uw dikke patatten?

Meneer Smekes, dat was niet de reden...

(- -)

Ja, oké... misschien ook wel...

Nee, de grootte van uw patatten hoeft ge ons niet te tonen..., dat doet hier niks terzake.

Jazeker, als ze werkelijk zo groot zijn als gij toont, zijn dat prima frietpatatten.

JAN

En de hele zaal lachen natuurlijk.

En de Voorzitter maar met zijn hamer kloppen.

Stilte in de zaal! Stilte!!!

En dan de verdediger daar tussen : meester Heulens.

VERDEDIGER

Meneer de voorzitter, zo'n ondervraging heeft geen zin.

In de wijk Katteveld zijn er iedere dag ruzie's.

Om het uur zijn er daar verwijten te horen.

AANKLAGER

Meneer de voorzitter, ik was aan het woord!

VERDEDIGER

(negeert aanklager)

En die mensen interesseert alleen datgene wat hèn aanbelangt.

En dat zijn de eenvoudigste dingen.

Dit hier is er een schoon voorbeeld van.

AANKLAGER

Meneer de Voorzitter, mag ik verdergaan met de ondervraging van de getuige?

VERDEDIGER

(negeert aanklager)

Alleen zijn aardappelen speelden op dat moment in die man zijn hoofd.

En zo zijn er dagelijks schermutselingen in die verpauperde buurt,

maar die zijn hier niet van belang.

JAN

Procureur Schollaert liet zich zomaar niet doen.
 Nu moet ge weten, Schollaert is ook gene simpele.
 Hij is niet de eerste de beste.
 Da's een procureur-generaal mee serieus wat haar op zijn tanden...
 Schollaert is de schrik van iedere beklagde.
 Hij heeft er al véél de bak ingedraaid.

AANKLAGER

(richt zich tot de rechter)

Meneer de Voorzitter, ik wil hiermee aantonen dat de beschuldigde heel agressief uit de hoek kon komen, lang vóór zijn zoon werd doodgereden.
 Mag ik mijn vragen verder stellen?
 (- - -)
 Dank u, meneer de Voorzitter.
 Dus, meneer Smekes... die ruzie...
 (- - -)
 Nee, we hoeven niet te weten wàt precies De Soomer u naar het hoofd slingerde.
 (- - -)
 Ja, kom... geen schunnige woorden, dit is er niet de plaats voor.
 (- - -)
 Meneer Smekes, alstublieft... ge zijt hier in een gerechtszaal.

JAN

(komt naar voor)

En Prosper begon al de verwijten op te noemen die Bert hem die keer had toegeroepen.
 Van smeerlap tot hoerenloper. Van krapuul tot klootzak. Paddekop.
 Natuurlijk weer veel hilariteit in de zaal.
 D'er stond een madammeke recht en die riep dat Bert ook hààr meermaals had verweten :
 van pothoer en van kutwif!
 Ge hoort het, de typische taal van 't Katteveld in Smissegem.
 En rechter Groveleers maar met zijn hamer kloppen.
 Stilte! Stilte!
 En maar kloppen!
 Ik dacht waarlijk dat hij zijn bureau in gruzelementen vaneen ging slaan.
 Stilte! Stilte!
 Dit is geen café op een kermiszondag! En zeker geen café uit Katteveld.
 En de Schollaert maar buzze geven.

AANKLAGER

Dames en heren van de jury, ik zal het kort houden en zelf zeggen wat er aan dat incident voorafging.
 Kleine Rik had een appel afgetrokken in de boomgaard van Prosper Smekes en hij werd betrapt. Getuige hier had even aan zijn oor getrokken. En Rikske is wenend weggelopen.

Is het dàt wat er aan voorafgegaan is, meneer Smekes?

(- - -)

Zo. Zozo.

En even later is De Soomer u komen lastig vallen op uw aardappelveld.

Hij was toen heel agressief...

(- - -)

Ik bedoel daarmee dat hij zeer kwaadaardig deed.

Hij was koleirig.

Het kwam zelfs tot een handgemeen.

(- - -)

Ik bedoel daarmee dat de Soomer zijn vuisten gebruikte. Hij sloeg u neer.

(- - -)

Hoe neen? Maar tijdens de ondervraging hebt ge beweerd en ik citeer :
*"Bert kwam al roepend en tierend op mijn veld. Hij riep tegen mij.... –
 enfin, alles wat ge daarnet hebt opgenoemd - ...toen hij bij mij was duwde
 hij me en hij sloeg me... hij gaf mij ook een ferme trap in mijn kloten –
 eksuseer mij, maar 't staat hier zo - ...ik ben al kermend naar huis
 gewaggeld. Ik had dagenlang nog veel zeer vanonderen. Ook mijn vrouw
 heeft er nog lang onder geleden".*

Meneer Smekes...

(- - -)

Hoe, ge weet het niet meer?

JAN

En zo ging dat maar verder met de getuigen van 't Katteveld uit Smissegem..

Kleurrijke getuigen, dat wel :

Ze stelden zich voor met hun bijnamen.

Soit van Flupkes van zatte Schuive;

Tistje Pispot van de Scheet,

Schele Gregge van kromme Miere.

Kokketette Zulma,

Stampe Krol, de poepchinees.

Schapekut Mirza,

Maar al die mensen vertelden niet veel goeds over Bert.

Bert De Soomer verzeilde in de hoek waar de klappen vielen.

Dat was natuurlijk spek naar de bek van tijger Schollaert.

Meester Heulens probeerde te redden wat er te redden viel.

Daarbij werd het bekvechten tussen aanklager en verdediger steeds vinniger en bitsiger.

Ze stonden als kemphanen tegenover mekaar.

VERDEDIGER

Meneer de Voorzitter, dames en heren van de jury,

u hebt het hier onderhand wel al genoeg gemerkt :

de getuigenissen van die mensen berusten op kwaadsprekerij, op roddels.

Daar is niets van aan.

AANKLAGER*(werpt er tussen)*

Oh ja natuurlijk, die gaan dat hier allemaal uit hun duim zuigen!

Allemààl doen ze dat!

Van de eerste tot de laatste!

En de één zuigt al meer dan de andere,

want niet iedere duim is even dik!

VERDEDIGER

Meneer de voorzitter, mag ik even aan 't woord blijven?

Dank u.

De meesten komen hier iets totaal anders vertellen dan tijdens het onderzoek.

Ze praten er gewoon maar op los.

Ze vertellen wat hen het best uitkomt.

En ze trekken zich van een term als meineed geen snars aan.

Daarbij orakelen ze wat hen hier ter plaatse plots te binnenschiet.

Maar ondertussen, door al deze onbezonnen uitspraken, wordt mijn cliënt hier wel afgeschilderd als een woesteling...

Dames en heren van de jury, ik vraag dan ook geen belang te hechten aan al deze dik-in-de-verf-gezette verhaaltjes.

AANKLAGER

Meester Heulens, hoe durft u?!

Dit is ongeoorloofd!

Deze mensen noemt u leugenaars!?

VERDEDIGER

Néé, ik noem ze geen leugenaars, ze vertellen alleen nu iets anders.

En alstublieft, IK had het woord gekregen.

Het zijn kleine onbelangrijke feiten die ze nu uitvergroten,

met een grote scheut fantasie erbij,

ontsproten uit hun volkse simpele brein toen Bert de laatste dagen weer volop het onderwerp van het gesprek werd, naar aanleiding van dit proces.

En ook de pers heeft er dik op ingespeeld.

AANKLAGER

Met andere woorden : de hele bevolking van Katteveld heeft één groot complot gesmeed om uw engel van een cliënt door middel van verzinzels, van denkbeeldige voorstellingen, een loer te draaien.

En van draaien gesproken : ook in den bak te draaien.

VOLGENDE REPLIEKEN WORDEN HAAST DOOR ELKAAR GEZEGD.

JAN

En rechter Groveleers tegen de Procureur, dat hij de verdediging moeten laten uitspreken.

VERDEDIGER

We hebben hier al twee dagen lang onbelangrijke verhaaltjes gehoord.

AANKLAGER

Verhaaltjes?

JAN

En rechter Groveleers met zijn hamer kloppen.

VERDEDIGER

Alstublieft, mag ik mijn zin afmaken, ja?

AANKLAGER

Jamaar, ik wil ook iets zeggen, ja?

JAN

En met zijn hamer kloppen. "Niet allemaal door mekaar".

VERDEDIGER

Wat ik hierop te zeggen heb, is heel belangrijk voor mijn cliënt.

AANKLAGER

Dit zijn geen verhaaltjes, die zijn de naakte feiten!

En die tonen aan wat voor iemand De Soomer was.

En daar moet rekening mee gehouden worden.

JAN

En de ene pakte het woord af van de andere.

Nu moet ge weten dat zoiets niet kan op een proces.

Iedereen op zijn toer.

Maar die twee kemphanen laptten de procesregels aan hun laars. Ze waren niet meer in te tomen.

AANKLAGER

Bijna iedereen in Katteveld zei dat ze er niet van vershoten dat 'de zot van 't Katteveld' een moord had gepleegd.

VERDEDIGER

In de eerste dagen na de feiten.

Natuurlijk, de roddelmachine kwam direct op gang.

JAN

En weer begon de Voorzitter met zijn hamer te kloppen.

AANKLAGER

De Soomer is z'n hele leven al een woesteling geweest, meester Heulens..

Het zit in hem om het recht in eigen handen te nemen.

In het dossier zit ook een proces-verbaal over een door hem kreupel-geslagen hond.

Sloefie, de poedel, die het waagde Rikske in zijn broek te bijten, werd door uw cliënt met een spade een verlamde poot geslagen.

VERDEDIGER

Niemand heeft dat ooit gezien!

Trouwens mijn cliënt ontkent dat die hond zijn zoon heeft aangevallen.

Hij weet daar helemaal niets van.

Rikske is daar nooit iets over komen zeggen.

AANKLAGER

Sloefie liep veel in de buurt van het huis van uw cliënt.

En op een dag is hij zwaar toegetakeld thuisgekomen.

VERDEDIGER

Allemaal vertelselkes!

AANKLAGER

Ah zo?!

Zo. Zozo!

Dat zijn volgens u ook alleen maar vertelselkes?!

Awel merci!

JAN

(roepend)

En nu is 't genoeg!!!!

(stiller aan toevoegend)

Riep rechter Groveleers terwijl hij nog een ferme klop gaf met zijn hamer.

En 't werd wat rustiger.

De storm was gaan liggen.

En gisteren verscheen... Suzanneke

AANKLAGER

Mevrouw Suzanne Verschueren.

U hebt een litteken aan de linkerkant van uw hals.

Komt door een glas.

U beweert dat het een ongeluk was.

U beweert dat u bij het afruimen in de keuken bent gevallen; u had twee limonadeglazen in uw hand en u bent op zo'n glas terechtgekomen.

Is het wérkelijk zo gebeurd?

(- - -)

Ja? ECHT zo?

U blijft daarbij?

(- - -)

Mevrouw Verschueren, de buurvrouw vertelt iets heel anders.

Het is gebeurd in de periode dat uw man zich steeds agressiever ging gedragen; kort voor hij u aan de deur heeft gezet.

Dat is zo?

Dat geeft u toe?

(- - -)

Zo. Zozo.

Nu.... die dag... dat u dat litteken hebt opgelopen... de buurvrouw hoorde u roepen en gillen.

Voor de zoveelste keer die week, verklaart ze.

Ze heeft u zien wegrennen.

Uw hals bloedde.

En uw man stond in het deurgat te vloeken en u te verwijten.

De buurvrouw had toen ook al glas horen rinkelen.

Ze hoorde dat er vanalles tegen de muur gekeild werd.

Is het niet zo, Suzanne Verschueren, dat het géén ongelukje was bij het afruimen in de keuken...maar dat u een glas naar u toe geslingerd kreeg door uw woeste man?

Dat glas is tegen uw hals terechtgekomen?

(- - -)

U blijft er dus bij dat het een ongeluk was?

Zo. Zozo

VERDEDIGER

Eigenlijk zou ik mijn vragen voor mevrouw Verschueren aan u moeten stellen, meneer de Procureur.

Want u schijnt goed op de hoogte te zijn van wat er in dat huishouden allemaal is gebeurd en gezegd. Tot in de kleinste details.

Let wel : ik zei schijnt te weten... maar u weet er helemaal niéts van, meneer de Procureur.

U wil mevrouw Verschueren alleen doèn zeggen dat haar man haar met dat glas heeft gestoken.

Maar dat is helemaal niét het geval.

Deze vrouw hier vertelt de waarheid.

(tot Suzanne)

Mevrouw... hoe was uw leven met Bert vóór Rikske is geboren?

(- - -)

En daarna?

(- - -)

En na het ongeval?

(- - -)

Meneer de Voorzitter, dames en heren van de jury,

U hoort het uit de mond van zij die het kàn weten.

ZO was Bert.

En niet anders.

Ik heb verder geen vragen meer.

JAN

En telkens, na een dag vol nieuwe feiten en veronderstellingen, werd in de wandelgangen van het gerechtsgebouw over Bert geoordeeld.

Er waren steeds weer verschillende meningen.

Sommigen herzagen hun mening van de dag voordien.

Ieder voor zich scheen een eigen 'Dossier Bert' ter inzage te hebben.

Vandaag waren er het rekwisitoor en het pleidooi.

REKWISITOOR

AANKLAGER

Meneer de Voorzitter, dames en heren van de jury.
 Een man, 37 jaar, gelukkig getrouwd;
 vader van twee kinderen, 15 en 13 jaar
 komt op een vrijdagnacht thuis van een belangrijke vergadering.
 Hij glundert.
 Begin volgend jaar wordt hij voorzitter van de cultuurraad.
 Hij rijdt zijn oprit op. Stopt.
 Hij stapt uit zijn auto en doet eigenhandig de poort open.
 En dan plots...
 Een wilde, agressieve gestalte komt als uit het niets te voorschijn.
 Een mes in de hand.
 Als een beest stort die gestalte zich op de niets-vermoedende verbijsterde
 man.
 Geen woord.
 Die man wordt zijn garage ingeduwd.
 Valt op de grond.
 Het verslindende beest springt boven op hem.
 De man krijgt het mes in zijn buik gepland.
 Zo diep mogelijk.
 Het mes wordt eruit getrokken, maar komt terug...
 En terug... en terug... en terug..
 Acht keer.
 Twee steken zijn fataal.
 Enkele stuiptrekkingen.
 Dan niets meer.
 Zwart.
 Het onomkeerbare einde van een jong mensenleven.

Er werd een hart doorboord.
 En dat hart zat op de juiste plaats bij die man die zich dag en nacht inzette
 voor zijn gezin en voor de gemeenschap.
 1 u 20, de nacht van 17 op 18 september.
 Het einde van een zomer.
 Oh toevallig lot – de dader héét dan nog : De Soomer.

Het ligt voor de hand, dames en heren van de jury,
 waar de verdediging mee zal uitpakken :
 een onweerstaanbare drang,
 gedragen door diepe ellende.
 De verdediging zal proberen medelijden met die zielepoot op te wekken.
 Ocharme die Bert.
 Het ene ongeluk na het andere.
 Jà er was dat verschrikkelijke ongeluk met zijn zoontje.

Maar het was een ongeluk.
 Een dodelijk ongeluk zoals er jammer genoeg dagelijks gebeuren.
 Een ONGELUK en géén geplande aanslag op een onschuldig kind van vijf jaar zoals De Soomer het in zijn achterlijk hoofd haalde.
 Neem me die uitdrukking niet kwalijk, maar het ís zo.
 “Hij had het expres gedaan” durft hij te beweren!

De Soomer wist heel goed waar hij mee bezig was.
 Hij heeft immers een scenario ineengestoken.
 Wraak nemen én er goedkoop vanaf komen.
 Een scenario... een hele plot met hem alleen in de hoofdrol.
 Hij alleen.
 Als een volleerd acteur moest hij in de loop van een paar maanden totaal afglijden naar af.
 Daarvoor moest hij zich een tijdlang waanzinnig voordoen.
 Onzin uitkramen.
 Er als een wrak bijlopen.
 Zijn vrouw buitengooien.
 Een eenzaam, verkommerend van verdriet.
 Zijn toestand moest zienderogen achteruitgaan.
 Het móést wel faliekant aflopen met die arme sukkel.
 Dat zou hem allemaal ten goede komen voor als zijn plan zou mislukken.
 Zijn plan : midden in de nacht meneer Verdonck vermoorden en wegrennen.
 Misschien zouden ze de dader nooit vinden.
 Waarom zouden ze in de wijk Katteveld gaan zoeken?
 Maar ze hebben de dader wél gevonden.
 Mevrouw Verdonck was opgebleven die nacht.
 Ze had naar een nachtfilm gekeken en was blijven wachten op haar man.
 Om de garage te openen.
 De afstandsbediening was kapot.
 Maar ze heeft de poort niet geopend.
 Ze was immers ingedut in de zetel.
 Maar doordat ze al beneden was en ze dus vlug buitenkwam op het geschreeuw van haar man heeft ze de moordenaar gezien..
 En jawel... vandaag komt zijn scenario aardig van pas.
 Een zielige armoezaaier, simpel van geest, overmand door verdriet, totaal aan de grond,
 kapot van miserie en aftakeling kan geen echte moordenaar zijn.
 Maar geachte juryleden, niets is minder waar!
 Zo een lepe, geslepen vos màg er niet goedkoop van afkomen.
 Een geslepen vos, jà!
 EN een agressieve.
 We hebben hier genoeg voorbeelden gehoord.
 Die man heeft niks anders gedaan dan op een agressieve manier het recht in eigen handen nemen.

Het was een spijtig ongeluk.

Lucien Verdonck had er nachtmerries van.
 Hij is er ziek van geweest.
 Vier maanden na het ongeval moest hij worden opgenomen wegens hartklachten.
 Je hebt hier het relaas gehoord van weduwe Verdonck.

En de Verdoncks hebben enige tijd later toenadering gezocht de tot familie De Soomer.
 Ze hebben ook kinderen en beseffen maar al te goed in welke diepe afgrond die ouders van dat verongelukte kind waren gestort.
 De verschrikkelijke beschuldiging van dat moedwillig doodrijden hebben ze Bert vergeven.
 En op een dag belden meneer en mevrouw Verdonck vol goede bedoelingen aan bij De Soomer.
 Het huizeke nummer 17, Katteveld in Smissegem.
 Ze hadden nogmaals oprecht gemeente verontschuldiging op de lippen en een voorstel voor financiële hulp op zak.
 Maar wat stond hen te wachten?
 Het deurke werd opengegooid.
 Ze werden geconfronteerd met een ladderzatte Bert.
 Onverzorgd. Ongewassen. Vuil en smerig. Stinkend.
 Een flesje bier in de hand.
 Toen hij hen zag werd hij furieus.
 Uitzinnig van razernij.
 Ook volgens zijn scenario uiteraard.
 De Soomer begon hen uit te schelden,
 slingerde hen de afschuwelijkste verwijten naar het hoofd.
 Het flesje bier werd in hun richting gekeild.
 Meneer en mevrouw Verdonck moesten vluchten.
 Ze waren geschockeerd.
 Daar had een crapuleus creatuur de deur opengetrokken.
 Een vulgair diabolisch bloeddorstig wezen.
 En dat monster had hen, tussen de verwijten door, geroepen :
 "Smeerlappen, ik vind u nog wel. Alletwee!"

Dames en heren juryleden, jullie hebben haar hier gezien : Weduwe Verdonck.
 En hebben jullie ook gezien, toen ze binnenkwam en naar de getuigenstoel stapte...
 hoe ze schrok toen ze de moordenaar van haar man daar zag zitten?
 Het is diezelfde man van aan dat deurke.
 Nu nuchter, geschoren, gewassen, fatsoenlijk gekleed.
 Maar die blik.. dié is dezelfde.
 En dààr schrok ze van;
 Diezelfde blik van toen, van die woesteling.
 Een blik vol haat.
 En vandaag de dag is die haat nóg niet verdwenen.
 Dat las ze in diezelfde blik.

Weduwe Verdonck is bang. Waarlijk bang.

En terecht.
 Het zindert nog altijd na in haar hoofd
 "Smeerlappen, ik vind u nog wel, alletwee!"
 In het meervoud.
 En er nog voor de zekerheid aan toevoegend : alletwee.
 Op één prooi heeft het wraaklustig canaille zich al gestort.
 Zij voelt zich de tweede prooi.
 Want die man daar is één vat vol wraaklust.
 En die wraaklust moet eruit.
 En hij doet wat hij zegt.
 Hij is een man van zijn woord;
 Dat is het enige wat ge van hem kunt ge zeggen.
 Hij zei dat hij zijn zoon een fiets zou kopen : hij kocht er ene.
 Hij zei dat hij zijn vrouw nog zou buitensmijten : hij schópte haar buiten.
 Hij zei zich te wreken : het deed het en zal het nog doen als hij ongestraft
 zijn gang kan blijven gaan.

Bert De Soomer...
 Hij verdient het niet om zo'n familienaam te hebben.
 Hij is geen zomer.
 Hij is een catastrofale winter.
 Met ijsdagen vol leugens.
 Want wat komt hij hier nu de voorbijde dagen beweren?
 Dat hij niet wist wat hij deed.
 Dat hij zichzelf niet onder controle had.
 Dat het in een opwelling gebeurde.
 Natuurlijk moèt hij dat nu wel beweren.
 Dat scenario weet je wel.
 Maar het zijn leugens.
 Lèugens!
 Hij heeft het mes uit de tafellade genomen en er uren staan mee wachten
 op zijn slachtoffer.
 En vooral is er het verhoor van de onderzoeksrechter :
 Bij de eerste ondervraging zei De Soomer – en ik citeer :
*"Ik stak en ik stak en ik stak. Hoe dikwijls dat weet ik
 niet...acht keren, 't zal zo wel iets geweest zijn, maar ik
 stàk! Op dat moment was ik de gelukkigste mens van de
 wereld. Eindelijk had ik hem! Eindelijk had ik hem!"*
 Met wat voor een sadistische moordenaar hebben wij hier te doen, zeg!
 Hij wacht op zijn slachtoffer... urenlang... en als hij verschijnt geeft hij hem
 geen enkele kans. Hij slacht hem af, ploft acht keren met volle geweld,
 met al zijn brute kracht, het meegebrachte vlijmscherpe mes in dat
 zieltogende lichaam... en hij voelt zich dan nog de gelukkigste mens van
 de wereld!
 Dames en heren van de jury, daar zijn geen woorden voor!
 Trouwens, hij zegt het zélf :éindelijk had ik hem!
 Waarmee hij zelf toegeeft dat hij er al lang zat op te broeden.
 Dus, zonder twijfel : voorbedachte rade.

Geen zomer, maar een catastrofale winter
 met aanvriezende narcisme -
 liefde voor zichzelf -
 én egoïsme.
 Hij is een niets-ontziende narcissus en egoïst.
 Wat heeft hij met zijn vrouw gedaan?
 Zijn Suzanneke?
 Haar gedumpte.
 Wèg, zei de egoïst.
 Want alleen IK heb verdriet.
 Alleen IK heb het récht om verdriet om mijn verloren kind te hebben.
 Maar, dames en heren, Rikske was ook hààr kind!

Suzanneke die zelf sukkelde met haar gezondheid, heeft altijd alles van
 zichzelf gegeven aan haar echtgenoot en haar kind.
 En nu had ze haar man nodig op dat moment van zware beproeving.
 Ze had zijn liefde nodig. Zijn steun. Een troostend woord.
 Maar wat heeft hij haar in plaats van troost en steun gegeven?
 Vernedering. Slagen. Uitsluiting.
 Want alleen HIJ had verdriet!
 Niet de moeder van zijn kind!
 Alleen HIJ!
 Hèm alléén was er een ongeluk overkomen!
 Met hèm alléén moest men medelijden hebben.
 En nu nog!
 Egoïsme ten top.

Lucien Verdonck is niet meer.
 Iemand heeft over zijn lot beslist.
 Niet God, aan wie zoiets toebehoort,
 maar een gefrustreerde geweldenaar heeft over hem geoordeeld.
 Verkéérd geoordeeld.
 En hem véroordeeld.
 En dan nog zonder proces.
 Het was onmiddellijke executie.
 De Soomer krijgt tenminste nog dit proces.

Welnu, dames en heren van de jury,
 het is nu aan ù om te oordelen.
 Over die moordenaar die daar zit.
 Want dat IS hij : een moordenaar.
 Hij is schuldig aan moord.
 Dat staat vast.
 Daar valt niet over te discussiëren, niet aan te twijfelen.
 De Soomer is SCHULDIG.
 En juist daar gaat het vandaag over. DE SCHULD.
 En morgen zullen we het dan hebben over de strafbepaling.
 Maar dames en heren van de jury,
 Oordeel vandaag jùist.

Niet oog om oog, tand om tand, zoals hijzélf heeft geoordeeld.
 Niet gevoed door wraakgevoelens zoals hij.
 Maar op basis van de feiten : de lang op voorhand geplande
 weezinwekkende gruwelijke afslachting.
 Geachte juryleden : oordeel juist.
 Daarom vraag ik u op de beide gestelde vragen JA te antwoorden,
 aangezien hij schuldig is aan doodslag met voorbedachte rade.

JAN

Klare taal.
 En wat had de verdediging daar tegen in te brengen?
 Meester Heulens is uit zijn pijp moeten komen, hij heeft zijn tenen mogen
 uitkuisen.

PLEIDOOI

VERDEDIGER

Meneer de Voorzitter, dames en heren van de jury.
 “De zot van ’t Katteveld” werd hij wel eens genoemd.
 Mijn cliënt, Albert De Soomer.
 Er werd met hem al eens gelachen, daar in die volkse wijk.
 Maar het kon hem niks schelen dat ze hem zo noemden.
 Bert leefde met die lach.
 Hij kon zélf lachen.
 Ook om zijn eigen simpelheid, zijn eigen gebreken, zijn eigen lot.
 Hij kon lachen.
 Want Bert was gelukkig.
 Zelfs in zijn miserabel bestaan.
 En als ge gelukkig zijt, dan lacht ge.
 Barbara Johnson zei :
 “De glimlach is een licht aan het venster van je gezicht dat toont dat je
 hart thuis is.”
 Een licht.
 Bert hād onafgebroken die glimlach op zijn gezicht.
 Bert lééfde in dat licht.
 Berts hart wàs thuis.
 Want Bert was gelukkig.

Zijn geluk begint wanneer hij zijn vrouw leert kennen.
 Suzanneke.
 Zijn grote liefde.
 En ze trouwen.
 Ze nemen hun intrek in een huizeke in Katteveld.
 Een klein grauw huizeke zonder riolering.
 Met flinterdunne muren waar het vocht van afdruipt.
 Met een lekkend dak.

Met één waterkraantje pas naast de voordeur.
 Kieren in vensters en deuren.
 Een armtierig huizeke, maar het is hun warm, veilig nest.
 Na enkele jaren wordt zijn zoontje geboren : Rikske.
 Zijn geluk stijgt ten top.
 Hij aanbidt dat kind.
 Hij heeft dat kind lief als de appel van zijn ogen.
 Zijn geluk stijgt en stijgt en stijgt naar ongekende hoogten telkens
 wanneer hij dat kind in zijn wiegske staat te aanschouwen.
 UREN staat te aanschouwen, want hij kan er maar niet genoeg van
 krijgen.
 Glunderend. Met blinkende ogen.
 Stralend. Vol warmte.
 Nog méér licht.
 Er is een Perzisch gezegde :
 "Wie geen kind heeft, heeft geen licht in zijn ogen".
 Licht.
 Bert heeft nu een kind.
 Bert baadt in het licht.
 Bert baadt in geluk.

Maar dan...
 De vernietiging.
 Rikske, zijn engel, zijn vertroeteling, zijn afgod, zijn aangebedene, zijn
 àlles is er plots niet meer.
 Van de ene dag op de andere.
 Verscheuring.
 Ontwrichting.
 Kortsluiting.
 Zijn licht gaat uit.

Bert is geen crimineel, maar hij heeft wel een crimineel feit begaan.
 De vraag is nu : hoe kon die mens daartoe in staat zijn?
 Hoe is die man zover gekomen?
 Hier het antwoord :
 Die man zijn kind sterft, zijn wereld stort in.
 Op dat ogenblik gaat zijn gezichtsveld verenigen.
 En Bert komt in een depressie terecht.
 Een depressie is een verduistering : alles zwart zien.
 Bert heeft in zijn gezichtsveld een complete verduistering.
 Behalve in het midden is er 1 punt die overbelicht is en dat is zijn fixatie :
 Verdonck heeft mijn kind vermoord.
 En daar, dames en heren, maakt Bert een zware denkfout.
 Het klopt niet, maar voor hem IS het zo, omdat hij zijn verdriet niet kan
 verwerken.
 Alleen dat ene punt blijft op zijn geest gefixeerd.
 En hoe langer hij daarmee rondloopt hoe meer dat op zijn netvlies
 ingebrand staat : zo is het en niet anders.

Hij heeft heel l ng met die ingebrande netvliezen rondgelopen en
 niemand heeft hem ooit een bril aangeboden.
 Maar zie wat er nu gebeurt!
 Deze week wordt mijn cliënt w l van dichtbij gevolgd.
 Deze week kan opeens iedereen w l tijd besteden aan Bert De Soomer.
 En zeker de bewoners van Katteveld.
 Ze hebben het allemaal zien aankomen zeggen ze nu.
 Maar waar zaten ze met die bril toen hij die nodig had?
 Waar zaten ze wanneer hij in de patatten zat.
 Het woord 'patatten' is hier anders deze week wel al gevallen.
 Maar in een heel andere betekenis,
 Om mijn cliënt nog meer het verdomhoekje in te duwen.

De fixatie...
 En dan komt de tweede fase
 Hij denkt : hoe kan ik mij wreken?
 Want het kwaad zit IN ons, dames en heren.
 Er kan haat groeien.
 En haat is de baarmoeder van de wraak.
 Bert gaat zich wreken omdat hij haat heeft.
 En haat is een omgekeerde liefde.
 Dus zijn liefde tot zijn kind zet hij om in een vernietigingsdrang.
 Dat is een heel primitief instinct van de mens.

En Bert blijft zo doorgaan.
 Hij wordt ook alsommeer geïsoleerder.
 En doordat hij depressief is, is hij ook vatbaar voor negatieve invloeden.
 Voor hem is een fles altijd halfleeg, nooit halfvol.
 Hij ziet alles negatief.
 Een mens in een depressie is iemand die alleen openstaat voor negatieve invloeden.
 Er komen 101 prikkels af.
 Van die 101 zijn er 20 negatieve.
 Die 20 selecteert hij en de andere ontgaan hem.
 En Bert is een zwartkijker, hij ziet alleen dat fixatie-punt zonder enige correctie.
 En alles wat hij ontmoet in zijn leven is wat hij absorbeert.
 Het is de bevestiging van zijn vooringenomenheid.
 Alles wat hij registreert zijn elementen die alleen zijn thesis bevestigen en eigenlijk nog sterker maakt.
 En zo loopt hij maanden rond.
 Hij hoort iets dat in die richting gaat en dat selecteert hij als bewijsvoering van "ziet ge 't wel, ik heb gelijk".
 Hij is er heilig van overtuigd dat het zo is.
 Dat is fixatie.
 Hij ziet een waanbeeld en hij denkt in waan-ideeën.
 En dat is zijn ontsporing.

In ons strafwetboek staat een artikel :
 er is de drang waaraan ge niet kunt weerstaan : onweerstaanbare drang.
 Als ge zodanig gedreven wordt tot iets waar ge niet aan kunt doen, wat van buitenaf op u afkomt en dat ge geen controle op uw daden meer hebt, dan zijt ge niet schuldig.
 Bij mijn cliënt is het overduidelijk dat hij heeft gehandeld in een onweerstaanbare drang.

Door die enorme genegenheid voor zijn enig kind is hij in een diep gat terecht gekomen, waar hij met een waanidee zat dat voor hem de waarheid was en die waarheid zal blijven.
 Hier is zijn gevoelsleven compleet overspoelt en hij heeft zo gereageerd omdat hij niet anders kon..
 Hij kon er niet meer aan weerstaan.
 Hij kon geen rem meer zetten.
 Maar zijn boosheid is door een uitwendige factor veroorzaakt.
 Dus die voorwaarde van artikel 71 is aanwezig.

Denk daar niet te lichtzinnig over, dames en heren,
 want iederéén kan in zo'n situatie terechtkomen.
 Als alles tegenslaat wat er kàn tegenslaan;

Als uw geest blokkeert, uw verstand blokkeert, en als de gevoelens de overhand krijgen en ze overspoelen u en ge hebt geen controle meer over uzelf... dan slaan de stoppen door..
 En als de stoppen doorslaan dan is die mens tot alles in staat,
 Ook tot het ergste : doodslag.

Meneer de Procureur-Generaal, u hebt hier aan haarklieverij gedaan, u hebt alles opgedeeld in stukken.
 Maar het is geen diavoorstelling, meneer de Procureur-Generaal, maar een doorlopende film.
 En als u die van vanachter naar voren ziet, dan kunt u zeggen : kijk eens, dat heeft Bert De Soomer gedaan en kijk eens hoe dat hij dat voorbedacht heeft.
 En op het einde komt u bij dat kind dat gestorven is.
 Maar zo maakt u ook een denkfout, meneer de Procureur-Generaal.
 Want u legt de link niet meer.
 Want 't is een gebeuren dat groeit, 't is een sneeuwbal die aan 't rollen is.
 Maar hij rolt niet van vanachter naar voor, hij rolt van voor naar achter.
 Zijn kind is dood en die man is verantwoordelijk en hij zal dat goedmaken ten overstaan van zijn kind en ten overstaan van zijn eigen geweten.
 En dat is de drijfveer van Bert vanuit zijn depressiviteit.
 Maar over die drijfveer, daar zegt u niks over, meneer de Procureur-Generaal, omdat u daar niet bij stilstaat.
 Trouwens, u kent die mens niet, u kijkt alleen naar de feiten en niet naar het gevoelsleven.
 U klapt over iemand waar u niks over weet.
 U weet niet wat die mens voelt.

U hebt die mens alleen maar eens gezien op de wedersamenstelling. Een kwartier. Niet langer.

En u hebt er nog niet naar gekeken; er geen woord mee gesproken.

En nu hebt u voor dit proces die dikke farde gelezen.

Het Dossier Bert.

En u bent hier komen ontleden.

Alleen de feiten.

Die uren wachten achter het muurke; wat die mens heeft gedaan in die minuut dat het misliep, dat alles ontplofte.

En die mens zijn leven telt niet voor u.

Da's allemaal bijkomstig.

Dames en heren van de jury, IK heb met die mens gepraat.

UREN.

Ik heb die man zijn immens verdriet gezien.

Zijn onmacht.

In zijn cel heeft Bert iets heel kostbaars bij zich.

De lievelingsknuffel van zijn Rikske.

Zijn beerke.

Dat was het eerste waar hij naar vroeg.

Rikske zijn beerke.

Dat is zijn relikwie.

Hij vereert die pluchen knuffel.

Bert zegt niet veel in de gevangenis.

Niemand bereikt hem.

Want hij wil niet bereikt worden.

Alleen door zijn Suzanneke, die hem vergiffenis heeft geschonken en die hem iedere week trouw gaat bezoeken.

En als hij al eens glimlacht is het naar dat beerke in zijn cel.

En hij spreekt er tegen.

Want het is tegen zijn kind dat hij spreekt.

En als hij gaat slapen, legt hij ook zijn Rikske te slapen.

Tegen zich aan.

En hij wenst hem goeienacht, en geeft hem...een kruiske... én een kusje.

Kunt ge u dat voorstellen, dames en heren?

Hoe zielig.

Zie dat beeld voor ogen : die man daar houdt iedere avond in zijn cel een pluchen beer tegen zijn hart gedrukt.

Tegen zijn hant!

Of ge Bert nu straft of niet, dat interesseert hem niet.

Hij trekt zich daar niks van aan.

Hij wil voor de rest van zijn leven in de bak zitten.

Voor hem is 't leven gedaan.

Hij is gestorven op 't moment dat zijn kind gestorven is.

Hij leeft niet meer.

Nu moet hij over-leven.

En hij kan alleen overleven door een beetje genegenheid aan zijn kind in de vorm van dat beerke, die een surrogaat van zijn kind is.
 Ge moet hem geen levenslang geven.
 Hij hééft levenslang.
 Hij heeft levenslang pijn die hij niet kan verwerken, waar hij niet kan mee leven.

“De glimlach is een licht aan het venster van je gezicht, dat toont dat je hart thuis is”.
 Dames en heren van de jury,
 tover bij uzelf, ieder voor zich,
 een glimlach aan het venster van uw gezicht.
 Een glimlach van rechtvaardigheid.
 Zorg voor wat licht bij uzélf.
 En schenk daardoor weer wat licht aan Bert.
 En toon dat uw hart thuis is.
 En als uw hart thuis is, zal ook Bert thuis zijn.
 Want dààr is zijn plaats : thuis.
 Laat hem dààr over-leven, samen met zijn Suzanneke.

Dus, dames en heren van de jury, de vraag waar gij nu moet op antwoorden :
 Is Bert De Soomer schuldig?
 En schuldig wil zeggen : heeft hij dit wetens willens gedaan?
 Wist hij wat hij deed?
 Besepte hij het voldoende?
 Wou hij wat hij als resultaat had?
 Ja, hij wou Verdonck dood, maar waaróm?
 Ik zal u zeggen waarom :
 Vanuit een verkeerd besef, een verkeerde interpretatie.
 Omdat hij in geen normaal bewustzijn was.
 En hij móést het doen.
 Hij werd ernaar gedreven.
 Het is onmogelijk het anders te bekijken, dames en heren,.
 Onweerstaanbare drang.
 Mijn cliënt is dus op grond van artikel 71 onschuldig.
 Daarom vraag ik dan ook NEEN te antwoorden op de u gestelde vragen.

(De verdediger en de aanklager gaan weg.)

JAN

Wat mij altijd zal bijblijven, tot het einde van mijn dagen, is wat meester Heulens zei :
 Iederéén kan in zo'n situatie terecht komen.
 Alleman is in staat om op een bepaald moment een mens te doden.
 Als uw geest blokkeert,
 uw verstand blokkeert,

Als de gevoelens de overhand krijgen
 en ze overspoelen u
 en ge hebt geen controle meer over uzelf...
 dan kunnen de stoppen doorslaan,
 en als de stoppen doorslaan,
 dan is die mens tot alles in staat,
 ook tot het ergste : doodslag.
 Want... het kwaad zit IN ons.

(een stilte, kijkt een poosje de zaal in)

Morgen valt het verdict.
 Dan wordt het dossier Bert afgesloten.
 En jullie?
 Wat denken jullie?
 Is Bert schuldig?
 Of is hij onschuldig?

Dus, sta me toe dat ik het vraag :
 Wie denkt dat Bert onschuldig is.... steekt de hand op.

(reactie in de zaal?)

(kijkt zaal in, ziet de opgestoken handen)

En wie vindt dat hij schuldig is?
 En al degenen die geen hand hebben opgestoken, hebben dus géén
 mening?

En ik?
 Ik denk er het mijne van.
 Nog een goeieavond.
 Slaapt er maar eens over...
 Tot morgen... bij de uitspraak...

Jan gaat weg.

Lichtspot op Bert in de beklaagdenbank. Teneergeslagen. Hij
 weent.

Langzaam fade-out licht